

De Rechtspraak

Jaarverslag 2009

de Rechtspraak

De Rechtspraak

Jaarverslag Rechtspraak 2009

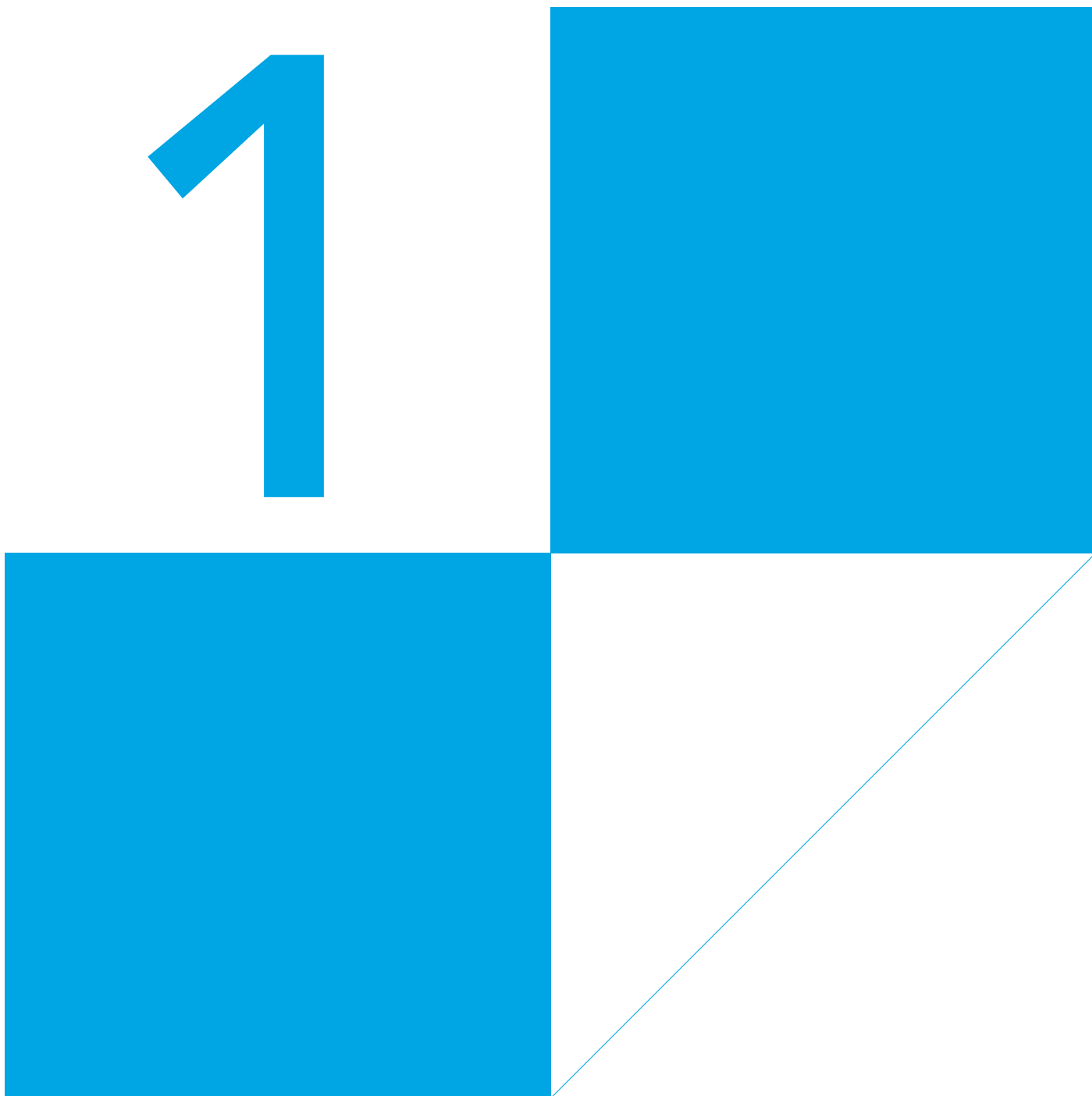
Deel I

1 Voorwoord	5
2 Agenda van de Rechtspraak	7
2.1 Deskundige rechtspraak	8
2.1.1 Kwaliteitsnormen	8
2.1.2 Kritische reflectie	9
2.1.3 Verhoging kennisniveau	10
2.1.4 Herziening gerechtelijke kaart	10
2.2 Betrouwbare rechtspraak: procedurele en materiële rechtseenheid	11
2.3 Effectieve rechtspraak	12
2.3.1 Doorlooptijden	12
2.3.2 Differentiatie van zaaksbehandeling	17
2.3.3 Digitale toegang	18
2.3.4 Mediation	18
2.4 Rechtspraak in de samenleving	19
2.5 Randvoorwaarden uitvoering Agenda	22
3 Onderzoek en wetgevingsadvisering	25
3.1 Wetenschapsprogramma	25
3.2 Wetgevingsadvisering	26
4 Instroom en productie	29
4.1 Instroom van zaken	30
4.2 Afgehandelde zaken	31
4.3 Voorraadontwikkeling	33
4.4 Productiviteit en productie ten opzichte van de afspraken	34
5 Financiën	39
5.1 Managementparagraaf	39
5.2 Jaarrekening	41
5.3 Overige gegevens	54
5.3.1 Resultaatsbestemming	54
5.3.2 Accountantsverklaring	54

DEEL II

Cijfers	57
Bijlage	75

1

Deel I

Voorwoord

De Rechtspraak wil een lerende organisatie zijn. In 2009 is een aantal belangrijke stappen gezet op het gebied van de verbetering van de kwaliteit van de rechtspraak. De nieuwe gerechtelijke kaart begint vorm te krijgen, de digitale toegankelijkheid is vergroot en zichtbare resultaten zijn behaald op de kwaliteitsnormen die de Rechtspraak zich ten doel heeft gesteld. Veel aandacht is ook uitgegaan naar de zorg voor voldoende hoogwaardig personeel. Deze beweging zal in 2010 krachtig worden voortgezet.

Het jaar 2009 werd gekenmerkt door een forse groei van het aantal zaken. De instroom nam toe met 7%. De gerechten hebben alle zeilen bijgezet om deze zaaksstroom af te handelen. Dit heeft er toe geleid dat de doelstelling van het terugdringen van (oude) werkvoorraden niet helemaal gehaald is.

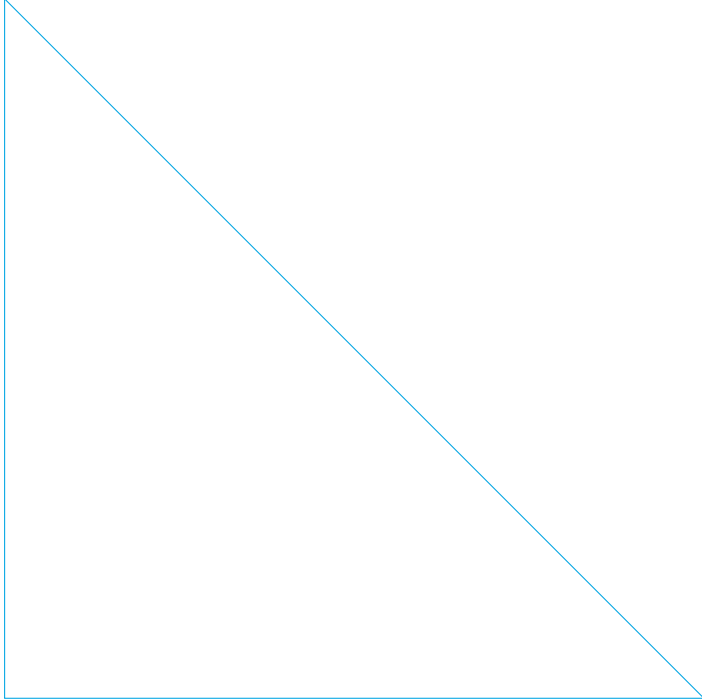
Voor 2009 golden de prijsafspraken die tussen de Minister van Justitie en de Raad zijn gemaakt voor de periode 2008-2010. De zorgelijke stand van de overheidsfinanciën werpt zijn schaduwen vooruit. De onderhandelingen tussen de Minister van Justitie en de Raad over de nieuwe prijzen voor de Rechtspraak waren moeizaam, maar hebben toch geleid tot een lichte verhoging

van de prijzen voor de periode 2011-2013. Het budget waar de Rechtspraak in 2010 over beschikt is toereikend voor het wegwerken van achterstanden met behoud van kwaliteit en het verder verkorten van de doorlooptijden. Onder druk van de te verwachten financiële krapte zullen de werkprocessen opnieuw fundamenteel moeten worden doordacht en zal meer dan ooit de bereidheid moeten bestaan van de bewezen goede praktijken van anderen te leren en die over te nemen.

Veel aandacht is het afgelopen jaar uitgegaan naar de nieuwe gerechtelijke indeling. Raad en gerechten zijn hierin op één lijn gekomen. Het Programma ter voorbereiding op de komende gerechtelijke indeling gaat in 2010 van start. Dit biedt de Rechtspraak de mogelijkheid de eigen organisatie zo optimaal mogelijk in te richten voor de komende decennia, waarbij verbetering van de kwaliteit voorop blijft staan. Bij die inrichting kan de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014 richtinggeven, omdat daarin de kijk van de samenleving op de rechtspraak en de eisen die de samenleving aan goede en tijdige rechtspraak stelt, zoveel mogelijk zullen worden betrokken.

2

Agenda van de Rechtspraak 2008-2011

De Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 heeft als ondertitel 'Onafhankelijk en betrokken'. Hiermee wordt onderstreept dat de Rechtspraak een belangrijke onafhankelijke positie heeft in het Nederlandse staatsbestel, maar dat zij daar alleen invulling aan kan geven door oog te hebben voor de ontwikkelingen in de samenleving en de eisen die daaruit voortvloeien voor een goede taakvervulling.

De Agenda 2008-2011 bestaat uit vier thema's, die zijn uitgewerkt in een aantal te bereiken resultaten. De thema's zijn: deskundige rechtspraak, betrouwbare rechtspraak, effectieve rechtspraak en rechtspraak in de samenleving. De resultaten worden hieronder weergegeven in de paragrafen 2.1 tot en met 2.4. In paragraaf 2.5 worden de randvoorwaarden voor de uitvoering van de Agenda genoemd.

Het jaar 2009 is te karakteriseren als het jaar van de visievorming van de Rechtspraak. Er is naar aanleiding van de Toekomstverkenning een conceptvisie op de rechtspraak geschreven en er is een visie tot stand gekomen op de organisatie van de rechtspraak in de vorm van de herziening van de gerechtelijke kaart. Beide onderwerpen

zullen in 2010 vertaald worden in concrete activiteiten voor gerechten en Raad.

Toekomstverkenning

De Rechtspraak werkt met vierjaarlijkse strategische agenda's waarin de doelen voor de komende vier jaar worden geformuleerd die richtinggevend zijn voor de activiteiten van de gerechten en de Raad. In de Agenda 2008-2011 is de behoefte geformuleerd om uitgebreider stil te staan bij de toekomstige gewenste richting voor de Rechtspraak. De samenleving verandert en de Rechtspraak moet zich bezinnen op de gevolgen daarvan en de gewenste respons. Met het oog hierop is een Toekomstverkenning uitgevoerd.

Het jaar is begonnen met organisatiebrede verkenningen. Rond de thema's professionaliteit (deskundigheid, autonomie, externe oriëntatie), domein, organisatie, personeel en besturing zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd. Dit waren zowel grote bijeenkomsten waar mensen uit alle geledingen bij aanwezig waren, als kleinere expert-meetings. Ook externen zijn steeds bij de discussie betrokken. Naast deze bijeenkomsten is er in een

virtuele wereld Rechtsp@k uitgebreid door de medewerkers gediscussieerd. Op basis van al het materiaal dat verzameld is in de verkenningsfase zijn keuzes gemaakt over de gewenste richting van de Rechtspraak en is een voorlopige visie geformuleerd. Begin 2010 wordt deze visie extern en intern getoetst en daarna vastgesteld en gepubliceerd.

Kwaliteitsverbetering

In zijn streven naar een deskundige, betrouwbare en effectieve rechtspraak baseert de Rechtspraak zijn kwaliteitsdoeleinden op de maatschappelijke eisen die gesteld worden aan een goede rechtspraak. Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en juridische professionaliteit staan daarbij voorop, maar zijn al geruime tijd niet meer de enige voorwaarden die de maatschappij aan goede rechtspraak stelt. Zo zijn snelheid, rechtsgelijkheid en begrijpelijkheid eveneens eisen die aan rechtspraak worden gesteld. De Rechtspraak zal hieraan moeten voldoen wil zij haar gezag behouden.

In 2009 heeft de Rechtspraak (wederom) ervaren dat incidenten grote gevolgen kunnen hebben. Met een nadelige impact op het vertrouwen in de rechtspraak. Dit heeft ertoe geleid dat de Rechtspraak zich scherper dan ooit bewust is van het feit dat hij aan zijn omgeving uitleg is verschuldigd. Uitleg over een beslissing in het individuele geval en over de context waarbinnen rechterlijke beslissingen worden genomen. Het is echter ook aan de Rechtspraak om zichtbaar te maken dat hij structureel investeert in kwaliteitsbevordering, leert van zijn fouten en ontvankelijk is voor signalen uit zijn omgeving en uit de eigen organisatie. En dat in de bijna twee miljoen zaken die de Rechtspraak in 2009 heeft afgehandeld, er in bijna twee miljoen gevallen op een goede manier recht is gesproken.

2.1 Deskundige rechtspraak

De doelstelling 'deskundige rechtspraak' ziet zowel op het verhogen van de beschikbare deskundigheid binnen de Rechtspraak als op het verbeteren van de inzet van deskundigen van buiten in procedures. Het leren van fouten is een belangrijk instrument om de deskundigheid op peil te houden. In een lerende organisatie is het elkaar aanspreken normaal en opbouwend. De Rechtspraak wil zo'n lerende organisatie zijn.

Zichtbare resultaten zijn in 2009 behaald op de

kwaliteitsnormen die de Rechtspraak zich ten doel heeft gesteld op het terrein van permanente educatie, meelezen van enkelvoudige vonnissen, instructie en feitenonderzoek, meer meervoudige zittingen, betere bewijsmotivering en doorlooptijden.

Tussen de Raad voor de rechtspraak en de gerechten heeft een intensieve discussie plaats gevonden over de herziening van de gerechtelijke kaart. Dit heeft geresulteerd in een breed gedragen advies aan de Minister van Justitie. De herziening van de gerechtelijke kaart zal langs de lijnen van het advies in een wetsvoorstel worden uitgewerkt.

2.1.1 Kwaliteitsnormen

Hieronder de stand van zaken op het terrein van de kwaliteitsnormen. Doorlooptijden komt in paragraaf 2.3 aan de orde.

Permanente educatie

In 2009 voldeed driekwart van alle rechters bij de rechtbanken aan de norm en daarmee is de realisatie bijna gelijk aan die van vorig jaar. Bij de juridisch medewerkers was dit 69 procent. De gerechtshoven hebben van 2008 naar 2009 een behoorlijke verbetering gemaakt. De gemiddelde realisatie voor de raadsheren is gestegen van 55 procent naar 67 procent. Bij de juridisch medewerkers is dit bijna driekwart. De bijzondere colleges (de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven) voldoen grotendeels aan de norm, permanente educatie is voor respectievelijk 86 en 100 procent ingevoerd.

Meelezen enkelvoudige uitspraken (rechtbanken)

Rechters hebben in 2009 het meelezen in toenemende mate toegepast. De realisaties variëren echter behoorlijk. Bij bestuur en civiel-handel heeft een meerderheid van de rechtbanken de norm bijna of geheel gehaald. De gemiddelden zijn respectievelijk 71 en 82 procent. Het gemiddelde bij kanton is 68 procent. Civiel-familie blijft achter met gemiddeld 52 procent. Meelezen is niet mogelijk binnen straf, er zijn rechtbanken die een vorm van meelopen toepassen.

Instructie- en feitenonderzoek (rechtbanken)

Voor civiel-handel wordt instructie- en feitenonderzoek gerealiseerd door het selecteren van minimaal 90 procent van de contradictoire zaken voor comparitie na antwoord. Ten opzichte van 2008 is hier een verbetering zichtbaar van 82 naar 86 procent. Binnen kanton is het inzetten

van comparities na antwoord licht gedaald van 27 naar 24 procent, de norm is 25 procent. Het instructie- en feitenonderzoek wordt binnen kanton verbeterd door middel van enquête, descente of pleidooi in minimaal 4 procent van de dagvaardingszaken. Het gemiddelde is met 2 procent gelijk gebleven. De inzet van onderzoeksinstrumenten binnen de bestuurssector is gestegen van 6 naar 7 procent. De norm is 10 procent.

Meer meervoudige zittingen

Bij de rechtbanken is de norm van 15 procent voor rijksbelastingzaken ruimschoots gehaald met gemiddeld 27 procent en bij reguliere bestuurszaken is het gemiddelde gelijk aan de norm van 10 procent. Bij straf- en vreemdelingenprocedures was er geen verbetering ten opzichte van 2008, hoewel daar de norm nog niet was bereikt. Het MK-aandeel handelszaken en familiezaken nam nog wel toe.

Binnen de gerechtshoven worden de normen gehaald. Belasting-rijk heeft een groei door-gemaakt van 77 naar 90 procent en dit is gelijk aan de norm. De sector straf zit met een gemiddelde van 90 procent boven de norm van 85 procent.

Goede bewijsmotivering in strafzaken: Promis

Sinds 2008 is in alle strafsectoren, zowel van de rechtbanken als de gerechtshoven, Promis ingevoerd. Voor 2009 is met de rechtbanken afgesproken dat zij –gemiddeld– 40% van de uitspraken van de meervoudige kamer op de promiswijze afdoen. Tweederde van de rechtbanken heeft de bijgestelde norm van 40 procent gehaald. De realisatiepercentages lopen minder uiteen in vergelijking met vorig jaar en er is veel inspanning verricht om structureel met Promis te gaan werken. De hoven hebben enige voortgang geboekt met Promis. Het landelijke gemiddelde is gestegen van 8 naar 10 procent. De norm is 15 procent en daarbij geldt de richtlijn om binnengekomen Promis-zaken ook volgens deze methode af te doen.

Het enthousiasme voor Promis is groot. De Promis-methode ontwikkelt zich steeds verder. De ontwikkeling wordt ondersteund door het samenstellen en beschikbaar stellen van best practices, opleidingen, e.d.

Er doen zich echter ook wel organisatorische problemen voor, die met name het gevolg zijn van de toegenomen werklast. Het TNO tijdschrijf-onderzoek laat zien dat de werklast bij de rechtbanken met gemiddeld 33 procent en bij de

gerechtshoven met gemiddeld 27 procent is toegenomen.

2.1.2 Kritische reflectie

In 2009 zijn het eindrapport van het ‘Project Reflectie’, het ‘Visitatieprotocol 2009’ en de oprichting van kenniscentra zichtbare investeringen van de Rechtspraak ten behoeve van structurele kwaliteitsbevordering opgeleverd.

Met het doel te leren van elkaar en fouten te voorkomen, is in het Project Reflectie een instrumentarium ontwikkeld voor het bespreken van vernietigingen en cassaties binnen de gerechten, systematisch overleg tussen opvolgende instanties en het inrichten van reflectiecommissies. Bijzonder is de introductie van interne reflectie. Voor het bespreken van bijzondere zaken die veel publieke of politieke aandacht (blijven) trekken, kan een gerechtsbestuur het initiatief nemen tot het organiseren van een ‘interne reflectie’, een analyse van de betrokken rechters, raadsheren en gerechtssecretarissen. In een pilot zijn in twee zaken ervaringen opgedaan met interne reflectie.

De resultaten zijn positief. Het instrument is een goede vorm om inzicht te krijgen in het ‘hoe en waarom’ van de verschillen tussen het betreffende vonnis en het arrest en in elkaars werkwijze. Bezien wordt of dit instrument breder kan worden ingezet.

In het visitatieprotocol zijn de onderwerpen beschreven waarop de gerechten in 2010 gevisiteerd zullen worden. Gedurende de visitatie worden alle gerechten door een onafhankelijke visitatiecommissie, bestaande uit leden van buiten en binnen de Rechtspraak, beoordeeld op een aantal kwaliteitsaspecten. Deze aspecten zijn: inhoudelijke kwaliteit en deskundigheid; doorlooptijden en tijdigheid; feedbackcultuur; en de toepassing van het kwaliteitssysteem. De visitatie vindt eens in de vier jaar plaats en is onderdeel van het kwaliteitssysteem RechtspraakQ. In juli 2010 verschijnt het eindrapport van de visitatiecommissie.

In het licht van de visitatie is er gezocht naar mogelijkheden voor een kwaliteitstoetsing van rechterlijke uitspraken. Besloten is te experimenteren in de vorm van een peer review. Een toetsingscommissie van (oud)-rechters en advocaten zal aan de hand van een door hen te ontwikkelen beoordelingskader de kwaliteit toetsen van een klein aantal vonnissen afkomstig uit de sectoren

civiel-handel van drie rechtbanken. Parallel aan de beoordeling door de toetsingscommissie zal een soortgelijke toetsing plaatsvinden door drie gerechtshoven aan de hand van hetzelfde beoordelingskader. Met deze pilot wil de Rechtspraak onderzoeken of het mogelijk is een systematiek te ontwikkelen voor het toetsen van de kwaliteit van vonnissen en wat de resultaten van een dergelijke toetsing kunnen indiceren over de kwaliteit van vonnissen in algemene termen. In september 2010 verschijnt het eindrapport van de toetsingscommissie.

2.1.3 Verhoging kennisniveau

Ten behoeve van de deskundigheidsbevordering zijn door de gerechtshoven kenniscentra ingesteld op de terreinen fraude, cybercrime, milieu & gezondheid, en financieel & economisch recht. De kenniscentra voorzien in een helpdesk, digitale kennisontsluiting, specialistische adviezen, inhoudelijke notities, vakinhoudelijke bijeenkomsten en cursusmateriaal. Een vergelijkbaar initiatief is de oprichting van kenniskringen door de belastingsectoren van de vijf gerechtshoven. De kenniskringen zijn samengesteld uit raadsheeren en juridisch medewerkers van alle hoven. Zij zetten zich in voor kennisdeling en kennisverwerving.

In 2009 is een aantal knelpunten ervaren. Binnen de rechtbanken en hoven is breed verspreid het geluid te horen dat de beschikbare tijd voor de behandeling van jeugdzaken onvoldoende is, waardoor de kwaliteit van rechtspreken onder druk komt te staan. Er dient geïnvesteerd te worden in de voorbereiding, behandeling en motivering van jeugdzaken; in een stijging van het aantal familie- en jeugdzaken dat meervoudig wordt behandeld; in een snelle en doeltreffende aanpak van leerplichtzaken en in het verkorten van de doorlooptijden bij jeugdzaken straf.

Ook de kwaliteit van het rechterlijk toezicht staat onder druk. De maatschappelijke problematiek en de juridische complexiteit van de zaken waarop toezicht wordt gehouden, zijn taaier geworden. Oplossingen worden gezocht in het verhogen van het kennisniveau, de inzet van IT-middelen in de benodigde controleprocessen en het structureel meer tijd en aandacht geven aan deze zaken. Tot slot is de kennis over Europees recht binnen de Rechtspraak voor verbetering vatbaar.

2.1.4 Herziening gerechtelijke kaart: samenwerking en specialisatie rechtspraak

In 2009 heeft de Rechtspraak zijn visie op de

herziening van de gerechtelijke kaart aan de Minister van Justitie gepresenteerd. Daaraan is een intensieve discussie tussen gerechten onderling en tussen gerechten en Raad voorafgegaan. In het proces is geprobeerd oplossingen op maat te vinden voor de organisatie van de Rechtspraak in de diverse regio's en tegelijk oog te hebben voor een evenwichtige inrichting van de Rechtspraak als geheel. Dat is gelukt. De Raad heeft in een door alle presidenten gedragen advies de Minister geadviseerd de Rechtspraak in te richten in elf arrondissementen en vier ressorten. Elk arrondissement of ressort heeft een of meer vestigingsplaatsen waar een breed pakket van zaken wordt afgedaan en in sommige gevallen een of meer zittingsplaatsen waar justitiabelen voor een beperkt pakket aan diensten terecht kunnen. Deze grote organisatorische verbanden zijn nodig om ook in de toekomst kwaliteit en continuïteit te kunnen waarborgen. De Raad is verheugd dat in het in november 2009 uitgekomen kabinetsstandpunt herziening gerechtelijke kaart voor het grootste gedeelte het advies van de Raad is opgevolgd.

In januari 2010 heeft de Minister naar aanleiding van een Algemeen Overleg met de Tweede Kamer een aanvullende brief naar de Kamer gestuurd. De strekking daarvan was dat het onderscheid tussen vestigingsplaatsen en zittingsplaatsen wordt losgelaten. Het wordt aan de Rechtspraak overgelaten om te bepalen hoe de zaken over de locaties worden verdeeld. Op deze wijze wordt het mogelijk om flexibel in te spelen op de wensen en behoeften in de samenleving. De Tweede Kamer kon zich vinden in de brief van de Minister en heeft in aanvulling daarop een motie aangenomen om over te gaan tot het vormen van één arrondissement Oost-Nederland, resulterend in tien in plaats van elf nieuwe arrondissementen. De herziening van de gerechtelijke kaart zal langs deze lijnen in een wetsvoorstel worden uitgewerkt.

De regionale verkennende gesprekken hebben een stevige impuls gegeven aan de samenwerking tussen de gerechten. Om deze beweging te stimuleren, heeft de Raad in november 2009 een programmaopdracht vastgesteld. Doel van dit programma is te zorgen dat de met de herziening beoogde voordelen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. Het bij de Kamer ingediende wetsvoorstel Evaluatiewet modernisering rechterlijke organisatie zal het mogelijk maken vooruitlopend op de herziening gerechtelijke kaart een aantal stappen te zetten.

Verbetering inzet van externe deskundigen in procedures

De verbetering van de inzet van externe deskundigen in gerechtelijke procedures vraagt de aanhoudende aandacht van de Rechtspraak. In 2009 zijn met het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD), dat nog in oprichting was, maar inmiddels op 1 januari 2010 ook formeel van start is gegaan, afspraken gemaakt over uitbreiding van dit register, dat momenteel alleen deskundigen op strafrechtelijk gebied bevat, naar de terreinen van het civiele en bestuursrecht. Daarnaast zal een koppeling van het NRGD met de bestaande deskundigenindex (DIX) worden gerealiseerd. In 2010 zal aan beide worden gewerkt in het kader van het project DIX II.

2.2 Betrouwbare rechtspraak: procedurele en materiële rechtseenheid

Voor betrouwbaarheid is naast integriteit vooral van belang dat de burger er op kan vertrouwen dat het recht op uniforme wijze wordt toegepast. Verschillen in procedure en/of uitkomst moeten kunnen worden verklaard vanuit het gehanteerde toetsingskader en de eigenheid van het voorliggende geschil en niet vanuit de individualiteit van de rechter of het gerecht. Dat voorkomt een onnodige gang naar de rechter. Uniforme rechtstoepassing sluit – mede in het belang van rechtsontwikkeling – gemotiveerd afwijken uiteraard niet uit. Door het landelijk vaststellen van procesreglementen en werkprocessen wordt de procedurele rechtseenheid vergroot. De sectoren hebben in 2009 verschillende werkprocessen geüniformeerd en een aantal procesreglementen opgeleverd.

Geconcludeerd kan worden dat op het gebied van de rechtseenheid belangrijke stappen zijn gezet.

Civiele rechtspraak, kantonrechtspraak en familie-rechtspraak

Procedurele rechtseenheid

Uniforme procesreglementen en werkprocessen zijn een belangrijk instrument bij de bevordering van de procedurele rechtseenheid. De Landelijke Overleggen van Voorzitters van de Sectoren zijn verantwoordelijk voor de aanpassing van werkprocessen, procereglementen en Handleidingen. In 2009 zijn diverse reglementen, processen en Handleidingen vastgesteld of geactualiseerd:

- Het werkproces kort geding is opgeleverd. Dit is het eerste landelijke werkproces van de sectoren kanton, handel en familie tezamen. Het behoeft nog goedkeuring van de verschil-

lende Landelijke Overleggen.

- De procesreglementen familie- en jeugdrecht rechtbanken zijn gewijzigd, onder meer vanwege de afschaffing van het procureaat, de inwerkingtreding van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding en de wijziging van de Wet op de jeugdzorg (gesloten jeugdzorg), en daarnaast vanwege de noodzaak van het doorvoeren van diverse praktische wijzigingen.
- De beslagsyllabus en de Handleiding tarieven in burgerlijke zaken zijn geactualiseerd. Deze documenten worden zowel door de rechtbanken als door de advocatuur gebruikt.
- Voor de behandeling van insolventiezaken is een nieuw Procesreglement verzoekschriftprocedures insolventiezaken rechtbanken in werking getreden. De Recofa-richtlijnen voor faillissementen en surseances van betaling en de Recofa-richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen (WSNP) zijn voor een deel opgegaan in dit nieuwe procesreglement.
- De Handleiding regie vanaf de conclusie van antwoord is gewijzigd.
- Het Procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken voor gerechtshoven is uitgebreid met een paragraaf die betrekking heeft op beroepschriften behandeld door de Notaris- en gerechtsdeurwaarderskamer.

Materiële rechtseenheid

- De Aanbevelingen ontbinding arbeidsovereenkomst van de Kring van Kantonrechters (de zogenaamde kantonrechtersformule) zijn ingrijpend gewijzigd.
- De Aanbevelingen curatele, Aanbevelingen meerderjarigenbewind en Aanbevelingen mentorschap zijn geactualiseerd.

Strafrechtspraak

Procedurele rechtseenheid

In 2009 heeft de implementatie van het landelijk strafprocesreglement bij de rechtbanken, sectoren strafrecht, en het Openbaar Ministerie een aanvang genomen. Dit is van belang voor alle procesdeelnemers in het land. Naast het creëren van uniformiteit wordt tevens een kwalitatieve verbetering beoogd ten aanzien van onderwerpen als het inroosteren van strafzittingen, het appointeren van strafzaken, de logistiek en de dossiervorming.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet stroomlijnen hoger beroep medio 2007 geldt voor lichte strafzaken een verlofstelsel (art. 410a Wetboek van Strafvordering).

Dat verlostelsel houdt in dat hoger beroep alleen mag worden ingesteld als de voorzitter van de strafkamer van het Gerechtshof dat nodig vindt in het kader van een goede rechtsbedeling. De hoven voerden in 2009 periodiek overleg over de invulling van criteria voor het toelaten tot het hoger beroep. Gemeenschappelijke normen worden ontwikkeld ter ondersteuning van de beslissing om verlof te verlenen of te weigeren. In verband met de relatief recente inwerking-treding van de wet gaat het hier om een proces dat voorlopig nog niet zal zijn afgerond.

Materiële rechtseenheid

In 2009 heeft de Commissie Rechtseenheid oriëntatiepunten voorgesteld voor de berekening van de opbrengst van hennepeteelt (art. 36e Sr), voor wettelijke rente en schadevergoedingsmaatregelen en voor drugskoeriers. Ook een tabel lijfswang¹ is door de Commissie Rechtseenheid ontwikkeld. Deze voorstellen zijn door het Landelijk Overleg van Voorzitters van de Strafssectoren vastgesteld en op rechtspraak.nl gepubliceerd.

In 2009 vond een betreuenswaardig incident plaats waarbij verdachte Saban B. na tijdelijke schorsing van zijn voorlopige hechtenis is gevlucht. Hoewel de beslissing van het Gerechtshof Arnhem weloverwogen en op goede gronden is genomen, was er sprake van een verkeerde taxatie van het risico op vluchten van Saban B. Om hieruit lering voor de toekomst te trekken is het gebeurde geëvalueerd. Dit heeft ertoe geleid dat het Hof in het vervolg schorsingsverzoeken van zwaardere verdachten beter en meer consequent laat onderzoeken door het Openbaar Ministerie. Inmiddels hebben de vijf gerechtshoven een concept-“checklist” opgesteld met onderwerpen waarover het OM verslag moet uitbrengen alvorens een beslissing op een schorsingsverzoek door de raadkamer kan worden genomen.

Bestuursrechtspraak

Procedurele rechtseenheid:

In 2008 heeft de sector bestuursrecht nieuwe werkprocessen voor de volgende procedures vastgesteld:

- Bodemprocedure
- Verzoekschrift voorlopige voorziening
- Aanmeldcentrum asiel bodemprocedure
- Aanmeldcentrum asiel voorlopige voorziening
- Bewaring
- Bewaring vervolgeroep

In 2009 is gestart met de implementatie daarvan. Voorts heeft de sector bestuursrecht een landelijke

brievenset voor standaardcorrespondentie geüniformeerd, gemoderniseerd en verhelderd. In 2009 is men begonnen met de invoering daarvan.

Voorkeursmodel uitspraken

Het project Voorkeursmodel uitspraken beoogt een model te ontwikkelen waarbij de wijze van indelen en de opzet van de uitspraken meer uniform zijn. In 2009 is een voorkeursmodel inclusief een toelichting ontwikkeld. Het Landelijk Overleg van Voorzitters van de Bestuurssectoren zal het model in 2010 vaststellen, waarna het ter beschikking wordt gesteld aan de gerechten. Het is de bedoeling dat het Voorkeursmodel mede gebruikt wordt voor de selectie van een softwarepakket voor documentgeneratie.

2.3 Effectieve rechtspraak

Maatschappelijke relevantie en effectiviteit vereisen dat de Rechtspraak zorgt voor de beslechting van geschillen op een wijze die zoveel mogelijk bijdraagt aan de oplossing van onderliggende problemen van partijen en samenleving. De mogelijkheden daartoe verschillen per rechtsgebied. Effectiviteit vraagt ook om tijdigheid. Uitspraken die te lang op zich laten wachten verliezen aan betekenis. Daarnaast moet in het huidige tijdsgewricht de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak worden vergroot.

De duur van de meeste proceduuretypen is ongeveer gelijk gebleven aan die in 2008. Verkorting van de doorlooptijden staat hoog op de agenda van de Rechtspraak. Veel aandacht is uitgegaan naar vergroting van de digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak. In 2009 is een aantal projecten succesvol afgerond.

2.3.1 Doorlooptijden

In 2007 en 2008 heeft de Rechtspraak normen voor de lengte van rechterlijke procedures opgesteld op basis van spreidinggegevens. De doelstellingen zijn geformuleerd in de vorm van x procent van een bepaalde procedure moet afgehandeld zijn binnen y maanden². De normen voor de lengte van de procedures (doorlooptijdnormen) en de realisatiegegevens zijn te vinden in de volgende tabellen. Bij het vaststellen van de normen is door de betrokken sectoren gekeken naar de termijnen opgenomen in wetgeving³ en procesreglementen, de haalbaarheid van de te stellen norm⁴ en doelmatigheid in de bedrijfsvoering. De vastgestelde normering hield ten opzichte van de in 2007 gerealiseerde

- 1 Lijfswang is het bij wijze van dwangmiddel gijzelen van een persoon in een huis van bewaring gedurende een door de rechter te bepalen termijn.
- 2 Als startmoment geldt voor een civiele dagvaardingsprocedure de eerste rolzitting, voor een verzoekschriftprocedure is dat de ontvangst van het verzoekschrift, voor een strafzaak in eerste aanleg de eerste zitting en voor een strafzaak in hoger beroep de ontvangst van het dossier. Het uitstroommoment is de datum van verzending van de uitspraak/beslissing. De gemeten tijd is inclusief de tijd dat zaken op verzoek van partijen stiliggen. Niet meegenomen worden de zaken die voordat ook maar een zitting heeft plaatsgevonden worden ingetrokken.
- 3 Zo bevat de Algemene wet bestuursrecht (Awb) termijnen voor herstel van verzuimen, stukkenwisselingen en uitnodiging voor zitting.
- 4 De haalbaarheid van de norm wordt mede bepaald door factoren die niet door de rechter/het gerecht beïnvloed kunnen worden, zoals de snelheid van werken van ketenpartners, nader onderzoek en deskundigenberichten, het wachten op een richtinggevende uitspraak in appel, antwoorden op prejudiciële vragen en gedrag van partijen.

doorlooptijden een aanzienlijke bekorting in van de procedures met gemiddeld een zeer grote lengte en het vasthouden van de doorlooptijden van gemiddeld minder langdurige procedures. De gerechten hoeven de normen overigens pas in 2010 gerealiseerd te hebben. In 2008 en 2009 konden ze daar naartoe groeien.

Bij de kantonsectoren gelden vanaf 2010 de volgende doorlooptijdnormen: van de verzoeken tot arbeidsontbinding waarin verweer wordt gevoerd moet 90% binnen 3 maanden zijn afgedaan, van de overtredingszaken 80% binnen een maand en van de kort gedingen (voorlopige voorzieningen) 90% binnen drie maanden. Bij de kantonsectoren voldeden in 2009, evenals in 2008, landelijk gezien de procedures aan de gestelde normen, behalve bij de verzoekschriftprocedure arbeidsontbinding waarbij partijen het eens zijn (geen verweer).

Lengte van kantonprocedures; afgezet tegen de norm voor 2010

	2007	2008	2009	norm 2010	
	%	%	%	%	binnen
Rechtbanken, sector kanton					
Handelszaken met verweer (norm I)	89%	95%	96%	90%	1 jaar
Handelszaken met verweer (norm II)	73%	81%	81%	75%	6 maanden
Beschikking arbeidsontbinding op tegenspraak	96%	96%	95%	90%	3 maanden
Handelszaken zonder verweer (verstek)	95%	92%	91%	90%	15 dagen
Beschikking geregelde arbeidsontbinding	79%	79%	77%	90%	15 dagen
Kort geding	98%	96%	95%	90%	3 maanden
Overtreding	88%	89%	88%	80%	1 maand

Bij de familiesectoren van de rechtbanken is voor echtscheidingszaken afgesproken dat 95 procent van de zaken binnen 1 jaar moet zijn afgedaan. De resterende 5 procent betreft dan uitzonderlijke zaken. Tegelijkertijd moet 50% binnen twee maanden zijn afgedaan; deze deelnorm is specifiek gericht op de gemeenschappelijke verzoeken. De zaken over omgang en gezag zijn genormeerd op 80% afgehandeld binnen een jaar en van de verzoeken over (verlenging van) ondertoezichtstelling⁵ en uithuisplaatsing dient 90% binnen drie maanden te zijn afgehandeld. Voor de gerechtshoven is de afhandeling van familierekestgenormeerd op 90% binnen een jaar. De duur van de familierechtelijke procedures, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, voldeed in 2009 evenals in 2008 al aan de gestelde normen.

5 Over eerste verzoeken tot ondertoezichtstelling dient binnen drie weken na indiening een (voorlopige) beslissing van de rechter te volgen.

Lengte van familierechtelijke procedures; afgezet tegen de norm voor 2010

	2007	2008	2009	norm 2010	
	%	%	%	%	binnen
Rechtbanken familiezaken					
Scheidingszaak (norm I)	91%	91%	94%	95%	1 jaar
Scheidingszaak (norm II)	60%	60%	58%	50%	2 maanden
Alimentatie en bijstandsverhaal	91%	94%	94%	90%	1 jaar
Omgangs- en gezagszaken	82%	83%	82%	80%	1 jaar
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	92%	90%	90%	90%	3 maanden
Gerechtshoven familiezaken					
Familierekest	92%	88%	87%	90%	1 jaar

Voor de behandeling van de strafzaken bij de meervoudige strafkamer, dat wil zeggen de zwaardere en ingewikkelder strafzaken, is afgesproken dat 90% binnen 6 maanden afgehandeld dient te zijn. Het gaat dan om de duur tussen de eerste (pro forma) zitting en accorderen van het vonnis door de rechter. Voor politierechterzaken is de norm 90% binnen 5 weken. Voor beslissingen over voorlopige hechtenis is de norm 95% binnen twee weken. In 2009 werd landelijk gezien vrijwel aan de norm voldaan. Zo werd 85% van de meervoudige kamerzaken binnen 6 maanden afgedaan en 86% van de politierechterzaken binnen 5 weken. Ten opzichte van 2008 is weinig gewijzigd.

In hoger beroep voldeed de procedureuur bij strafzaken duidelijk nog niet aan de voor 2010 gestelde normen en is de situatie ten opzichte van 2008 zelfs wat verslechterd. Zo dient van de strafzaken die in hoger beroep door de meervoudige kamer worden behandeld (het merendeel van de misdrijfzaken) 85% binnen 9 maanden te zijn afgehandeld. Dit was in 2009 slechts in 67% het geval. Voorwaarde tot bekorting blijft tijdige aanlevering van de dossiers door de rechtbank en een snelle afhandeling door het OM.

Lengte van strafrechtelijke procedures; afgezet tegen de norm voor 2010

	2008	2009	norm 2010	
	%	%	%	binnen
Rechtbanken strafzaken				
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	86%	85%	90%	6 maanden
Politierechterzaak (incl. economische)	85%	86%	90%	5 weken
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	84%	83%	85%	5 weken
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	99%	100%	95%	2 weken
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	82%	81%	85%	4 maanden
Gerechtshoven strafzaken				
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	74%	67%	85%	9 maanden
Strafzaak EK	59%	44%	90%	6 maanden
Strafzaak EK kantonzaak	64%	55%	90%	6 maanden
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	50%	45%	95%	2 weken
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	32%	61%	85%	4 maanden

Voor de handelssectoren van de rechtbanken is de norm voor 2010 dat 70% van de dagvaardingszaken met verweer binnen een jaar moeten zijn afgehandeld en 80% binnen twee jaar. Wanneer geen verweer wordt gevoerd door de gedaagde zal 90% binnen een maand worden afgedaan.

Voor de afhandeling van faillissementen geldt in 2010 de norm van 90% binnen drie jaar. In hoger beroep dient 80% van de dagvaardingszaken binnen twee jaar te zijn afgehandeld en 90% binnen drie maanden van de handelsrekest.

De doorlooptijdnormen voor dagvaardingszaken in eerste aanleg en faillissementen werden nog niet gehaald. Die van verzoekschriftprocedures (bijvoorbeeld faillissementsverzoeken) en kort gedingen voldeden wel vrijwel aan de norm.

Behalve bij verstekzaken is in 2009 (vrijwel) geen vooruitgang geboekt richting de normering. De sterke instroomgroei in 2009 en het bijhouden daarvan stonden geen verbetering van de procedureduur toe. In hoger beroep voldeden zowel de verzoekschriftprocedure als de dagvaardingsprocedure nog niet aan de norm. Wel is daar bij de gerechtshoven duidelijk vooruitgang geboekt ten opzichte van 2008.

Lengte van civiele, handelsprocedures; afgezet tegen de norm voor 2010

	2007	2008	2009	norm 2010	
	%	%	%	%	binnen
Rechtbanken civiele zaken (handel)					
Handelszaken met verweer (norm I)	81%	85%	86%	80%	2 jaar
Handelszaken met verweer (norm II)	61%	62%	62%	70%	1 jaar
Handelszaken zonder verweer (verstek)	71%	69%	73%	90%	1 maand
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	76%	84%	86%	90%	3 maanden
Beëindigde faillissementen	77%	73%	72%	90%	3 jaar
Kort geding	91%	91%	94%	95%	1 jaar
Gerechtshoven civiele zaken (handel)					
Handelszaak dagvaarding	65%	67%	71%	80%	2 jaar
Handelsrekest	61%	57%	70%	90%	3 maanden

In de bestuurssectoren van de rechtbanken zal in 2010 90% van de vreemdelingenzaken en de lokale belastingzaken binnen 9 maanden moeten zijn afgehandeld. Voor de 'reguliere' bestuurszaken en rijksbelastingzaken is dat 90% binnen een jaar. In hoger beroep dient 85% van de belastingzaken te zijn afgehandeld binnen een jaar. Bij geen van de genoemde zaakstypen is in 2009 aan de doorlooptijdnorm voldaan en de situatie is ten opzichte van 2008 niet verbeterd. Voor verbetering van deze doorlooptijden was een stabielere formatie bij de rechtbanken nodig dan is gerealiseerd.

Lengte van bestuursrechtelijke procedures; afgezet tegen de norm voor 2010

	2007	2008	2009	norm 2010	
	%	%	%	%	binnen
Rechtbanken bestuursrechtelijke zaken					
Bodemzaak bestuur regulier (norm I)	67%	73%	71%	90%	1 jaar
Bodemzaak bestuur regulier (norm II)	50%	47%	47%	70%	9 maanden
Voorlopige voorziening bestuur regulier	94%	95%	95%	90%	3 maanden
Bodemzaak belasting lokaal	27%	44%	42%	90%	9 maanden
Bodemzaak rijksbelastingen	x	51%	51%	90%	1 jaar
Bodemzaak vreemdelingen	70%	68%	67%	90%	9 maanden
Gerechtshoven bestuursrechtelijke zaken					
Belastingzaak	x	33%	30%	85%	1 jaar

Kort samengevat valt uit de tabellen op te maken dat in 2009 het aandeel zaken dat afgedaan is binnen de voor 2010 vastgestelde normtijd niet substantieel⁶ is toegenomen. Alleen bij de behandeling van Mulderzaken in de kantonsectoren, de behandeling van handelszaken in hoger beroep en bij Raadkamerzaken in de strafsector van de gerechtshoven die niet voorlopige hechtenis betroffen nam het aandeel substantieel toe.

Bij ongeveer de helft van de zaakstypen is de doorlooptijdnormering voor 2010 al in 2009 (vrijwel) gehaald. Dit beeld is overigens ongeveer gelijk aan dat over het jaar 2008. Het gaat veelal om de zaakstypen met relatief korte doorlooptijden in:

- de kantonsectoren,
- de strafsectoren 1e aanleg, en
- de familiesectoren 1e aanleg en hoger beroep.

Daar waar de procedures gemiddeld het langst duren, is vrijwel geen progressie geboekt ten opzichte van 2008 en is de norm voor 2010 nog niet gehaald. Het gaat om:

- de bestuurssectoren bij de rechtbanken (algemene bestuurszaken, vreemdelingenzaken en belastingzaken), waar de doorlooptijden vrij ver van de norm zijn verwijderd;
- de handelssectoren van de rechtbanken, waar de procedureduur minder ver van de norm is verwijderd;
- de strafsectoren en belastingsectoren bij de gerechtshoven.

Het zal van de bestuurssectoren bij de rechtbanken veel inspanning vergen om de doorlooptijden van vreemdelingenprocedures, belastingprocedures en reguliere bestuursrechtelijke procedures al in 2010 binnen de normering te krijgen. Het (tijdelijk) beschikbaar krijgen van een voldoende aantal rechters vormt daarvoor een belangrijke voorwaarde. Hetzelfde gaat op voor procedures gevoerd bij de gerechtshoven.

⁶ Met substantieel wordt hier bedoeld: 5 procentpunt of meer toegenomen.

Kijkend naar de ontwikkeling in 2009 van de gemiddelde doorlooptijd (tabel 9a, deel II) was het beeld vergelijkbaar met de ontwikkeling in het aandeel afgedaan binnen de normtijden; de gemiddelde lengte van procedures was over het algemeen stabiel. Substantieel⁷ korter zijn geworden: eenvoudige handelszaken kanton met verweer, ingewikkelde handelszaken kanton met verweer, verzoekschriftprocedures kinderrechter, belastingzaken in hoger beroep, en bodemzaken en voorlopige voorzieningen bij de CRvB. Substantieel langer zijn geworden: overige beschikkingen handel en huur) bij kanton, strafzaken bij de hoven (EK en MK), familiezaken bij de hoven en bestuurszaken bij het CBB.

2.3.2 Differentiatie van zaaksbehandeling Effectiviteit van bestuursrechtelijke procedures

Bij vier rechtbanken is in pilotvorm onderzocht hoe de procedure bij de bestuursrechter zo effectief mogelijk kan worden georganiseerd. Daarbij heeft gedurende een aantal maanden de behandeling van zaken op een per pilot verschillende manier plaatsgevonden. Met het oog op finale geschilbeslechting is gestreefd naar een zo goed mogelijke afstemming van de procedure op het geschil, zonder dat afbreuk werd gedaan aan de efficiëntie ervan.

De pilots werden uitgevoerd bij de rechtbanken Dordrecht, Roermond, Leeuwarden en Utrecht en betroffen de volgende varianten:

- Behandeling van zaken twee tot drie weken na completering van het dossier (waarmee bij de pilotrechtbank gemiddeld 10 weken gemoeid was) op een comparatiezitting. De zaak werd aldus 12 tot 13 weken na binnenkomst door de rechter met procespartijen besproken.
- Afdoening van de (studiefinancierings)zaak zonder zitting, waarbij aan partijen toestemming werd gevraagd de zaak aldus af te doen.
- Planning van een zittingsdatum in overleg met partijen direct bij binnenkomst van de zaak. De zitting vond, afhankelijk van de vraag of er reeds gronden voor het beroep waren ingediend, 6 tot 10 weken na binnenkomst van het beroep plaats. In de tussentijd werd het dossier administratief gecompleteerd.
- Het houden van een regiezitting, na selectie door de juridische ondersteuning van daarvoor in aanmerking komende zaken. Met partijen werd de verdere behandeling besproken.

De onderzoeksresultaten duiden erop dat een eerste behandeling op zitting binnen drie maanden na beroep gewenst is. Indien nodig kan nadien

nog nader onderzoek en/of een tweede behandeling plaatsvinden. Ook wordt een meer persoonlijke benadering van de procederende burger door de rechter mogelijk, met meer aandacht voor mogelijke conflictoplossing en ruimte voor uitleg over de procedure en de kaders voor de besluitvorming.

Voor de burger verkort deze wijze van inrichten van de procedure de duur waarin hij in onzekerheid verkeert. Tevens blijkt het in de regel meer mogelijkheden te geven tot conflictoplossing. De meest succesvolle experimenten leidden tot hoge klanttevredenheid en een substantiële daling van het hoger beroepspercentage. Van een vermindering van de werklust bij de rechtbanken als gevolg van een dergelijke manier van procederen bleek geen sprake te zijn.

De onderzoeksresultaten van de pilots zijn neergelegd in een rapport van de projectgroep en in een rapport van de Rijksuniversiteit Groningen. Het Landelijk Overleg van Voorzitters van de Bestuurssectoren zal in 2010 keuzes maken over de organisatie van de procedure bij de bestuursrechter.

Civiel recht: Competitiegrenswijziging kanton/civil

Naar verwachting wordt per 1 januari 2011 de competentie van de kantonrechter verruimd en tevens de verplichting voor rechtbanken om een aparte sector kanton te hebben, afgeschaft. Door deze wetwijziging zal een deel van de handelszaken verschuiven van de civiele rechter naar de kantonrechter. Het gaat om geldvorderingen met een geldelijk belang van € 5.001,- t/m € 25.000,- en zaken van consumentenkoop en geldleningen in de zin van de Wet op het consumentenkrediet. De Raad vindt dit een goede ontwikkeling. De burger zal in meer zaken zelf de keuze kunnen maken of hij gebruik wil maken van procesvertegenwoordiging (waarvan de inschakeling bij de kantonrechter immers niet verplicht is en bij de civiele rechter wel). De toegang tot de rechter wordt hiermee verbeterd. Tevens wordt het mogelijk om door verdergaande differentiatie van zaaksbehandeling de burger meer te bedienen in zijn behoefte aan een behandeling die beter aansluit bij het belang en de complexiteit van een zaak. De Rechtspraak zal hiermee beter in staat zijn om de maatschappij maatwerk te bieden

In 2009 hebben de rechtbanken zich op de competentiewijziging voorbereid. De rechtbanken maken op basis van onder meer het lokale zaaksaanbod hun eigen keuzes maken met betrekking tot de

⁷ Met substantieel langer (of korter) wordt hier bedoeld: minimaal 3% langer (of korter), vooropgesteld dat het minimaal 2 weken langer (of korter is).

wijze waarop zij aan de competentiegrenswijziging uitvoering geven. Wel is in 2009 verkend aan welke landelijke randvoorwaarden de lokale uitvoering moet voldoen. De rechtbanken betrekken de bevindingen van deze verkenning bij hun besluitvorming.

2.3.3 Digitale toegang

In de Agenda van de Rechtspraak 2008-2011 is de vergroting van de digitale toegankelijkheid als prioriteit bestempeld.

Om dit te realiseren heeft de Rechtspraak hiervoor begin 2008 ruim vijftig projecten benoemd. Deze projecten zijn onder andere gericht op het digitaal indienen en inzien van processtukken, de ontvangst en verwerking van digitaal ingediende dagvaardingen en de verbeterde toegang tot registers en andere informatie. De projecten behelzen een combinatie van veranderingen in wetgeving, techniek en in de organisatie. In 2009 zijn onder andere de volgende projecten gerealiseerd.

Familiejournaal

In 2009 is in 4 pilot-arrondissementen gewerkt aan de ontwikkeling van het Familiejournaal. Dit stelt registratiegegevens van familiezaken via het Digitaal loket rechtspraak beschikbaar aan de advocatuur. Advocaten kunnen de voortgang van familiezaken op dit "journaal" raadplegen. Het is dan niet meer nodig de advocaten schriftelijk op de hoogte te stellen. Het familiejournaal is per 1 februari 2010 landelijk opengesteld voor de advocatuur. In de loop van het jaar worden ook de hoven aangesloten.

Digitale klachtenindiening

Met het digitaal klaagschrift kunnen burgers en justitiabelen een klacht indienen bij een gerecht. De klacht moet gaan over de manier waarop het gerecht de justitiabele of de burger heeft behandeld en mag niet gaan over de beslissing van de rechter.

In 2009 werd het klaagschrift landelijk uitgerold. Het klaagschrift is een webformulier dat kan worden ingevuld en vervolgens naar keuze digitaal of (na uitprinten) per post kan worden ingediend.

Tuchtrecht.nl

Veel tuchtcolleges publiceerden hun uitspraken tot voor kort alleen via vakbladen. Op gezamenlijk initiatief van het Ministerie van Justitie, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Raad voor de rechtspraak is één centrale website – www.tuchtrecht.nl – tot stand gekomen waarop tuchtrechterlijke uitspraken kunnen worden

gepubliceerd. Uitspraken zijn zodoende op heldere wijze voor het publiek en voor de eigen beroepsgroep toegankelijk en doorzoekbaar gemaakt.

Aanlevering insolventies digitale Staatscourant

Vanaf 1 juli 2009 is de Wet elektronische bekendmaking in werking getreden.

De Wet elektronische bekendmaking is speciaal gewijzigd om in de Staatscourant, het Staatsblad en het Tractatenblad elektronisch te kunnen publiceren in plaats van in gedrukte vorm. De elektronische publicaties zijn, met het in werking treden van de wet, de rechtsgeldige publicaties. Het project maakt het mogelijk om insolventiebekendmakingen aan de digitale Staatscourant aan te leveren.

Digitale indiening vreemdelingenzaken

Bij het Centraal Inschrijfbureau Vreemdelingenzaken (CIV) kunnen advocaten sinds 2009 met een inlogcode zaken digitaal indienen. Daarmee komt een einde aan het op papier indienen van een beroepschrift, verzoekschrift of kennisgeving.

Digitaal stukkenverkeer met burgers/e-filing bestuursrecht

In 2009 heeft de Twee Kamer het wetsvoorstel 'Elektronisch verkeer met de bestuursrechter' aangenomen. Vanaf de datum van inwerkingtreding (vermoedelijk 1 juli 2010) moet het mogelijk zijn om digitaal stukken aan de bestuursrechter toe te zenden. De afgelopen jaren zijn er verschillende pilots geweest om de procedure bij de bestuursrechter te digitaliseren. De pilot 'Digitaal stukkenverkeer met burgers/e-filing bestuursrecht' richt zich uitsluitend op de digitale verzending van informatie en stukken. In eerste instantie wordt gestart met eenzijdige communicatie.

Bij de rechtbank Dordrecht loopt een pilot waar documenten digitaal worden uitgewisseld en procesinformatie wordt verstrekt aan procespartijen via een beveiligde verbinding. Digitaal procederen in de gehele bestuursrechtspraak wordt pas ingevoerd als de wetgeving is aangepast en het primair processysteem digitaal procederen kan ondersteunen.

2.3.4 Mediation

Ook in 2009 is het aantal verwijzingen naar mediation (+13%) weer gestegen. Deze toename is in lijn met de stijging in voorgaande jaren. Als deze trend zich doorzet zal het aantal mediations komend jaar opnieuw met ongeveer 500 zaken kunnen stijgen. De afgelopen jaren heeft het

Landelijk Bureau Mediation naast rechtspraak (LBM) de gerechten ondersteund bij de implementatie van de verwijzingsvoorziening. In 2009 is dit Bureau opgeheven en is het verder aan de gerechten om de positieve lijn door te zetten. Het percentage van het aantal mediations, dat met volledige of gedeeltelijke overeenstemming werd afgesloten, is stabiel en ligt voor alle sectoren samen op 58%. Met name in de sector Bestuursrecht is dit percentage aanzienlijk hoger. Het meest succesvol zijn de mediations in belastingzaken, waarbij 84% van de mediations met volledige of gedeeltelijke overeenstemming werd afgerond.

2.4 Rechtspraak in de samenleving

Voor verankering in de samenleving is het van belang dat de Rechtspraak de dialoog aangaat met haar omgeving, zichtbaar is in de media, kritische signalen oppakt, en openheid van zaken geeft. Daarnaast moeten de verschillende bevolkingsgroepen zichtbaar worden in de personele bezetting en moet de kennis over de maatschappelijke en culturele achtergronden van die bevolkingsgroepen worden vergroot.

Dat er in 2009 serieus werk is gemaakt van het aanhalen van contacten met de samenleving, blijkt onder andere uit de landelijke open dag van de Rechtspraak. In november 2009 vond de derde editie van de open dag plaats, een evenement waaraan door alle rechtbanken, gerechtshoven en de Hoge Raad werd deelgenomen. Ruim 46.000 belangstellenden hebben met eigen ogen gezien hoe het er aan toegaat in de rechtszaal en hoe de rechter beslist. Dat zijn zo'n 15.000 bezoekers meer dan bij de vorige Open Dag in 2006. Daarnaast ondernemen diverse rechtbanken initiatieven om contact te maken met de samenleving. Een kleine greep.

De rechtbank Utrecht startte in 2008 met het project 'Tumult in de rechtbank'. Daarbij wordt ieder team binnen de rechtbank gevraagd eens per jaar een dialoog te organiseren met een externe partij. Inmiddels is dat vier keer gebeurd. De handelsteams organiseerden bijvoorbeeld een debat met een bestuurslid van een ziekenhuis. Het familieteam heeft de burgemeester van Utrecht uitgenodigd voor een dialoog over jeugd en veiligheid.

Het bestuur van de rechtbank Roermond heeft het initiatief genomen tot de oprichting van een burgerforum. Het forum zal moeten gaan bestaan uit inwoners met diverse achtergronden uit het arrondissement Roermond. Dit burgerforum zal regelmatig geconsulteerd worden over diverse kwaliteitsaspecten van de rechtbank.

In 2008 organiseerde de strafsector van de rechtbank Arnhem al een bijeenkomst voor diverse doelgroepen (huisvrouwen, allochtonen, etc.) waar zittingen werden nagespeeld en uitspraken werden besproken. De rechtbank heeft deze 'dag van de dialoog' in 2009 herhaald.

In navolging van een aantal rechtbanken, is ook de rechtbank Haarlem aan de slag gegaan met de vorming van een lezersjury. Bij dit fenomeen volgt een burgerpanel samen met een journalist het verloop van een rechtszaak. Doel van de Haarlemse opzet is om na afloop een dialoog aan te gaan met de leden van de jury.

In het cultureel centrum de Balie in Amsterdam vond het programma "Meet the Judge" plaats. Het programma draait om een ontmoeting tussen burgers en rechters. Burgers gaan met rechters in gesprek over onderwerpen als de rechter als persoon, wat houdt het werk van een rechter in en wat zijn de dilemma's van de rechter.

Bij de rechtbank Rotterdam vond een spiegelbijeenkomst plaats. Mensen die als verzoeker een gezag- en omgangzitting hadden gehad deelden hun ervaring met medewerkers uit alle geledingen van de organisatie: van bodes en administratief medewerkers, tot griffiers en rechters uit een familie- en jeugdteam. De bijeenkomst heeft de medewerkers bewuster gemaakt van de ervaringen van rechtzoekenden met de Rechtspraak.

Verbeteren informatievoorziening

Een belangrijke rol in het contact tussen Rechtspraak en samenleving komt toe aan rechtspraak.nl. De internetsite van de Rechtspraak wordt in toenemende mate ingezet als hét informatiekanaal van de Rechtspraak. In 2009 is aan de site een instrument toegevoegd waarbij burgers aan de hand genomen worden in een procedure bij de kantonrechter. Op de site wordt stap voor stap uitgelegd hoe de procedure is ingericht en wat er van hen wordt verwacht. Later zullen voor andere sectoren dergelijke instrumenten worden toegevoegd.

Werving specifieke doelgroepen

In het kader van het in de komende jaren zorgen voor meer instroom en behoud van medewerkers met een dubbele culturele achtergrond, is de Raad actief aan de slag geweest met het stimuleren van diversiteit binnen de Rechtspraak.

In samenwerking met het advocatenkantoor De Brauw Blackstone Westbroek is gestart met het project 'Brug naar de Top'. Het project slaat een brug: tussen topjuristen vanuit de Rechtspraak, de advocatuur, de wetenschap, multinationals en talentvolle rechtenstudenten met een dubbele culturele achtergrond. Het koppelt juristen aan studenten, om een kijkje te nemen in elkaars wereld. Het project is opgezet als een luchtig en informeel traject waarmee de Rechtspraak de gehele groep rechtenstudenten met een dubbele culturele achtergrond wil inspireren, zich als toegankelijke werkgever willen laten zien en hun een persoonlijk netwerk wil bieden. Voor medewerking aan dit project hebben zich vanuit de Rechtspraak 90 enthousiaste rechters gemeld. Via deze groep ambassadeurs zal het thema diversiteit verder onder de aandacht van medewerkers van de Rechtspraak worden gebracht.

Mediabeleid

In het kader van de professionalisering van de informatievoorziening aan de pers heeft de Raad voor de rechtspraak in 2009 het initiatief genomen tot oprichting van groepen woordvoerders die per rechtsgebied snel kunnen ingaan op zaak- of gerechtsoverstijgende vragen van de pers. Daarmee is de organisatie in de media beduidend responsiever geworden met betrekking tot beleidsmatige onderwerpen.

In 2009 hebben journalisten van bijna honderd verschillende media ruim vierhonderd vragen voorgelegd aan de Raad voor de rechtspraak. Dat is evenveel als in het jaar daarvoor. Veel aandacht ging uit naar de herziening van de gerechtelijke kaart. Andere onderwerpen waarover veel vragen zijn gesteld, zijn de wervingsactie voor nieuwe rechters, het thema beveiliging, en het advies van de Raad over het wetsvoorstel taakstraffen.

De voor 2009 geplande evaluatie van de landelijke persrichtlijn zal in 2010 plaatsvinden.

Om inzicht te krijgen in de verwachtingen van de samenleving en feedback te krijgen over het handelen van en beeldvorming over de Rechtspraak, investeert zij in wetenschappelijk onder-

zoek, klantwaarderingsonderzoek, bevolkings-enquêtes, klantenpanels, burgerpanels en open dagen. De uitkomsten daarvan worden gebruikt als aanknopingspunten voor landelijk en lokaal kwaliteitsbeleid.

Klantwaarderingsonderzoek

In de periode 2007-2009 is een klantwaarderingsonderzoek uitgevoerd bij alle vijf de hoven, bij de Centrale Raad van Beroep en de rechtbanken Rotterdam, Den Haag, Haarlem en Amsterdam. Dit is een beperkt aantal, de meeste gerechten wachten op het landelijke klantwaarderingsonderzoek dat in 2011 plaatsvindt.

De resultaten zijn in de volgende tabel op pagina 21 weergegeven, uitgesplitst naar rechtzoekenden en professionele partners (advocaten, officieren van justitie, deurwaarders, etc.).

De algemene tevredenheid blijft hoog. Bij de sector handel is het percentage tevreden rechtzoekenden het hoogst met 93 procent, bij de professionals is dit de sector kanton met 90 procent. Wanneer gekeken wordt naar de specifieke onderdelen van een rechtszaak dan blijkt dat de rechtzoekenden het meest tevreden zijn over de wijze waarop de rechter het verdere verloop van de zitting inzichtelijk maakt, het percentage is 94 procent. Minder tevreden zijn zij over de mate waarin de rechter zich inleeft in een situatie, dit is beoordeeld met 70 procent. In de periode 2006 t/m 2008 waren dit ook de uitschieters.

De professionals zijn in de periode 2007 t/m 2009 met 83 procent het meest tevreden over de bejegening van de cliënt en de leesbaarheid/begrijpelijkheid van de beslissing. Dit is bijna gelijk aan de periode 2006 t/m 2008. Een punt van kritiek punt blijft de rechtseenheid. In de voorgaande periode werd dit beoordeeld met 52 procent en ditmaal met 51 procent. In paragraaf 2.2. zijn de landelijke activiteiten beschreven die worden ontplooid om de rechtseenheid te vergroten.

Op het gebied van doorlooptijden is nog winst te behalen. Men vindt in veel gevallen nog dat procedures te lang duren, in het bijzonder bij de sectoren handel en belasting. De totale waardering voor de duur van de procedures is bij de rechtzoekenden met 44 procent gelijk gebleven ten opzichte van de voorgaande periode en bij de professionals van 33 naar 31 procent licht gedaald. De gerechten besteden steeds meer aandacht aan het verkorten van de procedures. Maat-

regelen zijn, naast het inzetten van extra personeel, het monitoren van processen, het opleiden van juridisch medewerkers en een efficiëntere indeling van de zaaksbehandeling. Op termijn zal dit zich moeten vertalen in een hogere tevredenheidsscore.

Tevredenheid over het rechterlijk functioneren en motiveren van de beslissing

	2007 t/m 2009 % tevreden recht- zoekenden	2007 t/m 2009 % tevreden professionals
Rechterlijk functioneren		
Toelichting van de rechter op de procedure	85%	79%
Toelichting van de rechter op de inhoud van de zaak	81%	77%
Rechtseenheid van de beslissing	*	51%
Rechter bood ruimte voor verhaal	83%	76%
Vorbereiding van de rechter	77%	82%
Rechter luisterde naar standpunten	84%	72%
Rechter leefde zich in in de situatie	70%	59%
Deskundigheid van de rechter	88%	82%
Bejegening van de cliënt door de rechter	*	83%
Bejegening van de advocaat/gemachtigde door de rechter	*	79%
De onpartijdigheid van de rechter	84%	75%
De wijze waarop de rechter het verdere verloop van de zaak inzichtelijk maakt	94%	76%

Beslissing

Motivering/ uitleg beslissing	84%	63%
Leesbaarheid/begrijpelijkheid van de beslissing	83%	83%

Tevredenheid per sector 2007-2009

Doorlooptijden/ duur procedure	Totaal	Bestuur	Familie	Handel	Kanton	Straf	Belasting
Professionals	31%	33%	30%	28%	56%	32%	23%
Rechtzoekenden	44%	48%	40%	20%	59%	45%	29%

Algemene tevredenheid	Totaal	Bestuur	Familie	Handel	Kanton	Straf	Belasting
Professionals	78%	80%	79%	72%	90%	77%	81%
Rechtzoekenden	80%	82%	77%	93%	80%	72%	90%

* Deze onderwerpen zijn niet gemeten.

Klachtenregeling

Alle gerechten hebben sedert 2001 een klachtenregeling. Klachten die gaan over gedragingen van een gerecht of de daarin werkzame verbonden personen, kunnen ingediend worden bij het bestuur van dat gerecht. Over de inhoud of de totstandkoming van een rechterlijke beslissing kan in het kader van de klachtenregeling niet worden geklaagd. Daarover kan alleen een hogere rechter oordelen.

In 2009 zijn 1.093 nieuwe klachten ingediend.

In 2008 werden er 1.094 klachten ingediend. In deel II van het jaarverslag is een overzicht opgenomen van het aantal ingediende klachten naar onderwerp (tabel 19a).

De klachten raken zowel rechters als medewerkers. Bij rechters gaat het bijvoorbeeld over het onnodig interrumpen tijdens de zitting, het maken van verkeerde opmerkingen, herhaalde aanhouding van zaken of vermeende partijdigheid. Bij medewerkers zien de klachten bijvoorbeeld op verkeerde oproepingen, onjuiste adressering van stukken, het niet adequaat reageren op brieven, het zoekraken van stukken, verkeerde berekeningen van griffierecht, het niet correct telefonisch of persoonlijk te woord staan, inadequate informatieverstrekking, verkeerde verwijzingen naar de zittingszalen of de bejegening bij het toelaten tot de gerechtsgebouwen.

In 2009 zijn 1.040 klachten afgehandeld. Een deel hiervan betreft klachten die nog in 2008 zijn ingediend. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de afgehandelde klachten naar soort afdoening (tabel 19b).

In 2009 zijn 187 zaken gegrond verklaard. Het aantal gegronde klachten fluctueert van jaar tot jaar. In 2005 bedroeg dit aantal 119; in 2006 ging het om 161 klachten, in 2007 om 139 en in 2008 om 200. In 67 gevallen leidde de klacht tot verbeteringen in de organisatie. Voorbeelden hiervan zijn het bijstellen of aanscherpen van instructies en de aanpassing van werkprocessen.

2.5 Randvoorwaarden voor uitvoering van de Agenda van de Rechtspraak

Leiderschapsontwikkeling

Het jaar 2010 zal, mede naar aanleiding van het voorstel voor de nieuwe gerechtelijke kaart, in het teken staan van het formuleren van het MD-beleid voor de toekomst. In 2009 is een aantal MD-onderdelen (onder andere intervisie en coaching) al geëvalueerd. In de tussentijd blijft aan (aankomend) bestuurders de mogelijkheid geboden worden om zich te ontwikkelen. De huidige leergangen voor toekomstige sectorvoorzitters en teamvoorzitters zijn in 2009 geëvalueerd en zullen in 2010 nog eenmaal doorgang vinden op de bestaande wijze. Het Executive Development (ED)-beleid voor 'zware' bestuurders⁸ dat eind 2008 is gestart, is in 2009 bijgesteld.

Arbeidsmarktpositie

Begin 2009 heeft de Rechtspraak de wervingscampagne 'Rechter worden' uitgevoerd voor het werven van ervaren juristen. Met behulp van een advertentie in landelijke dagbladen en vakbladen en een speciaal ontwikkelde website heeft de Rechtspraak in maart en april 2009 honderd vacatures voor rechters in opleiding opengesteld. Hiermee speelde de Rechtspraak in op de als gevolg van de recessie verwachte stijging van zaaksinstroom.

Samen met het Openbaar Ministerie heeft de Rechtspraak begin juli 2009 voor het eerst het SummerCourt georganiseerd. Tijdens deze week kregen 20 bachelor rechtenstudenten de gelegenheid binnenshuis kennis te maken met het werk van rechters en officieren van justitie. Zij werden geselecteerd uit een groep van ruim 200 rechtenstudenten die zich voor de SummerCourt2009 hadden aangemeld. Niet alleen toppers qua studie maar ook door hun werkzaamheden naast hun studie. Carrière makers en wereldverbeteraars: allen gefascineerd door het beroep van rechter of officier van justitie.

Afgelopen jaar is gestart met de uitvoering van TOPstage. Dit is een uitdagende stage van hoge kwaliteit, die excellente en vooraf geselecteerde studenten in staat stelt de werkzaamheden van rechter te leren kennen. Met een drietal faculteiten zijn afspraken gemaakt over TOPstage. In het collegejaar 2009-2010 zullen de eerste TOP-stagiairs stage lopen.

In 2009 heeft de Rechtspraak deelgenomen aan Best Graduates Law (BG-Law) 2009. Deze activiteit heeft de Rechtspraak publiciteit in diverse media opgeleverd en heeft de Rechtspraak breed onder de aandacht gebracht van rechtenstudenten. Bekend is dat een aantal van de deelnemers heeft gesolliciteerd naar een raioplaats en enkelen al zijn geplaatst.

Selectie

Als gevolg van de wervingscampagne 'Rechter worden' had de Selectiecommissie rechterlijke macht in 2009 bijna een verdubbeling van het totale aantal opengestelde vacatures en aanmeldingen ten opzichte van 2008 te verwerken. De selectieprocedure is daarom aangepast: eerst wordt lokaal geselecteerd en pas daarna worden kandidaten voorgedragen aan de landelijke selectiecommissie. Normaal gesproken begint de procedure met een landelijke selectie.

⁸ Presidenten, sectorvoorzitters van de grote gerechten en rector SSR.

Ook het aanbod voor de Raio-opleiding is in 2009 – deels door extra wervingsactiviteiten, deels door de recessie – toegenomen ten opzichte van het jaar daarvoor. Ook hier was sprake van bijna een verdubbeling van het aantal aanmeldingen.

Strategische personeelsplanning

Uit analyses is naar voren gekomen dat een aantal gerechten in toenemende mate te maken heeft met problemen in personeelssamenstelling als gevolg van de vergrijzing binnen de gerechten met als gevolg een verhoogde uitstroom. Dit kan op termijn leiden tot problemen op lokaal niveau zoals het achterblijven van de productie als gevolg van kwalitatieve (braindrain) en kwantitatieve personeelstekorten. Daarnaast spelen andere ontwikkelingen die invloed hebben op in-, uit- en/of doorstroom, zoals de wijziging competentiegrenzen voor kantonzaken waardoor een verschuiving van civiele rechters naar de kantonsector zal plaatsvinden. De verwachting is dat de uitstroom door vergrijzing de komende vijf jaar verder zal toenemen. De Rechtspraak zal met behulp van strategische personeelsplanning inspelen op deze ontwikkelingen.

Loon- en functiegebouw

In 2006 is het loon- en functiegebouw voor de Sector Rechterlijke Macht gemoderniseerd. De belangrijkste wijziging in de verhouding in de aantallen rechter – seniorrechter binnen de rechtbanken vond plaats in 2007. Toen steeg het aantal vice-presidenten bij de rechtbanken van 485 naar 662⁹. In 2009 was ten opzichte van 2008 een stabilisatie waar te nemen. Het aantal lag in 2009 ruim boven de 800 personen. De stijging in het aantal senior-raadsheren bij de hoven was vooral zichtbaar in 2008. Het aantal seniorfuncties steeg van 119 eind 2007 naar 192 in 2008. In 2009 was sprake van een lichte daling van 192 naar 175 seniorfuncties. Bij de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het Bedrijfsleven is een vergelijkbaar beeld te zien, van 17 eind 2007 naar 30 in 2008 en iets gedaald in 2009, namelijk 25 seniorfuncties.

IT Governance

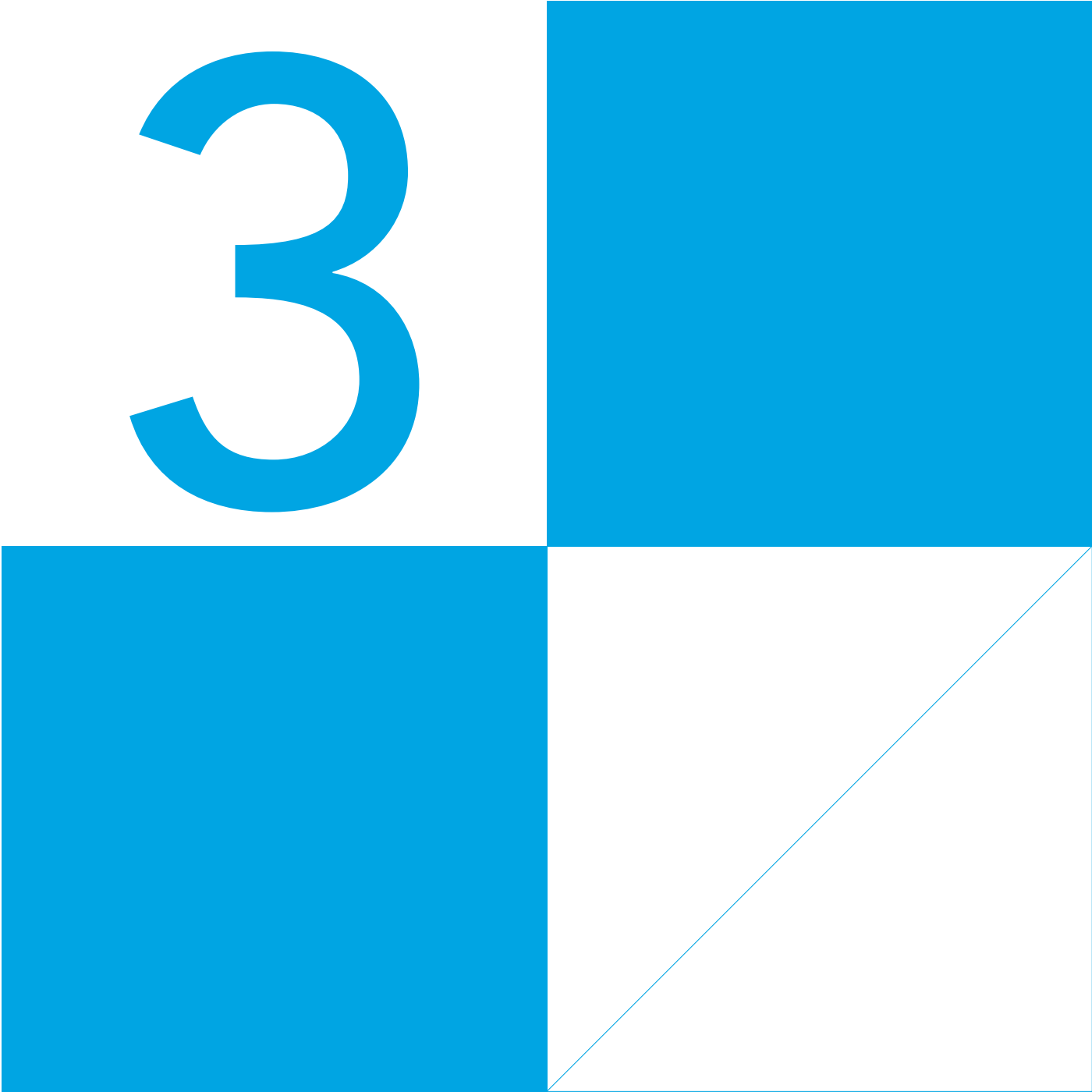
Recente ervaringen hebben geleerd dat de huidige inrichting van de IT-functie binnen de Rechtspraak niet altijd tot de gewenste resultaten leidt. Daarbij gaat het niet alleen om de (projectmatige) implementatie van nieuwe informatiesystemen, maar ook om het beheer en onderhoud (inclusief levenscycli) van bestaande informatiesystemen en basis-

infrastructuur. Dit knelt te meer omdat burger en samenleving in toenemende mate behoefte hebben aan efficiënte informatie-uitwisseling met de rechtspraak.

Daarom is er in 2009 gewerkt aan een nieuw sturingsmodel binnen de Rechtspraak op het terrein van IT: het zogenaamde IT Governance model. Met de IT Governance wordt beoogd dat de informatievoorziening ten dienste staat van de rechtspraak en gericht is op en ondersteunend is aan de strategische doelstellingen van de Rechtspraak.

⁹ Deze cijfers hebben betrekking op het aandeel dat deze rechters en raadsheren hebben bij het primaire proces. Het aandeel van leidinggevende en bestuurlijke rechterlijke ambtenaren is hierin niet meegenomen.

3

Onderzoek en wetgevingsadvisering

3.1 Wetenschapsprogramma

De Raad laat wetenschappelijk onderzoek doen om zijn wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren en om strategische keuzes te kunnen onderbouwen.

De productie

In het verslagjaar werden zes projecten afgerond; twee zijn gepubliceerd als *Research Memoranda*; een als *Rechtstreeks*. Samen met het Landelijk Bureau Mediation naast rechtspraak (LBM) is binnen deze serie een overzichtsbundel uitgebracht. Er zijn acht nieuwe onderzoeksprojecten gestart. Een bijzondere onderzoeksopdracht is verstrekt aan prof. Carsten de Dreu (hoogleraar Universiteit van Amsterdam) met als onderwerp: *Sociaal-psychologische determinanten van rechterlijke besluitvorming*. Voorts is de reguliere bijdrage geleverd aan de verdere ontwikkeling en toepassing van prognosemodellen van het beroep op de rechter, ter onderbouwing van begroting en jaarplannen.

Extern geïnitieerde onderzoeken waarvoor de medewerking van de Rechtspraak wordt gevraagd, worden beoordeeld op inhoudelijke kwaliteit en

werklast voor de gerechten. In 2009 zijn 47 externe onderzoekverzoeken ingediend (tegen 23 in 2008). Bij twee is medewerking geweigerd.

De jaargang van de periodiek *Rechtstreeks* omvatte de gebruikelijke vier nummers (zie kader). Daarnaast verscheen de uitgave van de Rechtspraaklezing 2009 'Transparantie en Rechtspraak: kennis delen met de samenleving' – gehouden door de President van de Algemene Rekenkamer, mw. Saskia J. Stuiveling. Zij pleit ervoor dat de Rechtspraak haar op basis van de rechtspraak gebaseerde kennis over ontwikkelingen in de samenleving deelt met de buitenwereld. Op dit punt moet de Rechtspraak meer verantwoordelijkheid nemen.

Zie de bijlage, pagina 75, voor een lijst van publicaties.

Opmerkelijke onderzoeksbevindingen

- Uit het onderzoek naar de naleving van civiele handelsvonnissen (*De daad bij het woord*) blijkt dat het vaak gehoorde gezegde 'de winnaar (van de procedure) verliest' correctie behoeft. Bezien over drie jaar blijkt van de vonnissen bij verstek 31% volledig nageleefd, van die op

tegenspraak 74% en van schikkingsafspraken 85%. Een belangrijk deel van de schijnbare ‘ineffectiviteit’ van uitspraken wordt veroorzaakt door doorkruisende regelgeving inzake faillissementen en schuldsanering.

- Uit het experimentele onderzoek naar kwantitatieve informatieverwerking met betrekking tot bewijsvragen (*Kansrekening en strafrecht-spraak: fouten bij beslissen onder onzekerheid*) blijken proefpersonen in moeilijke zaken met weinig en/of tegenstrijdig bewijs onnauwkeurig te beslissen; de fictieve verdachte werd vaak ten onrechte veroordeeld. Waar het gaat om de juiste beslissing presteerden de rechtenstudenten en ook de Raio’s iets slechter dan de overige studenten (sociale wetenschappen, natuurwetenschappen, exacte wetenschappen), maar ook deze scoorden veel fouten. Het correct omgaan met onzekerheid vereist veel training. Het aanbod aan opleidingen op dit terrein wordt verbeterd.
- Het onderzoek *Mediation naast rechtspraak* laat zien dat de financiering van de verwijzingsvoorziening rationeel gesproken geen belemmering kan vormen voor het gebruik van die voorziening, integendeel. Verwijzing van zaken doet wel de doorlooptijd van zaken toenemen.

3.2 Wetgevingsadvisering

De Raad voor de rechtspraak heeft de wettelijke taak de regering en de Staten-Generaal te adviseren over voorstellen voor nieuwe wetgeving of nieuw beleid die gevolgen hebben voor het functioneren van de rechtspraak. In zijn adviezen gaat de Raad voor de rechtspraak onder andere in op de uitvoerbaarheid van voorgestelde wetgeving en mogelijke strijdigheid met grondrechten, internationale regelgeving of beginselen van effectieve toegang tot de rechter. De wetgevingsadviezen komen in nauw overleg met betrokken sectoren uit de gerechten tot stand.

Veel wets- en beleidsvoorstellen hebben gevolgen voor de bedrijfsvoering en de werkbelasting van de Rechtspraak. De inschatting van deze gevolgen is een essentieel onderdeel van de wetgevingsadvisering. Bij de werklastinschatting wordt onder andere aandacht besteed aan de gevolgen van het voorstel voor de personeelsbezetting, de belasting van de administratie van gerechten, het aantal te behandelen zaken, de gemiddelde behandeltijd per zaak, de ICT-systemen en de opleiding van rechters en griffiers. Waar mogelijk bevatten de adviezen suggesties om ongewenste gevolgen te voorkomen.

In 2009 heeft de Raad 36 adviezen uitgebracht over wets- en beleidsvoorstellen.

Onder andere de volgende adviezen die in 2009 zijn afgegeven springen in het oog:

Wetsvoorstel inperking taakstraffen

Met dit wetsvoorstel wordt de mogelijkheid tot het opleggen van een taakstraf bij bepaalde ernstige delicten en in bepaalde situaties beperkt. Ten aanzien van deze delicten wordt de taakstraf door de wetgever niet geheel uitgesloten, maar het opleggen daarvan alleen toegestaan als de rechter naast de taakstraf ook een (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf oplegt. Daarnaast geldt een afzonderlijke beperking bij recidive.

In zijn advies heeft de Raad onder andere het volgende opgemerkt:

- Het wetsvoorstel is overbodig omdat in de huidige praktijk slechts bij hoge uitzondering voor dergelijke ernstige delicten een ‘kale’ taakstraf wordt opgelegd. In de gevallen waarin dit wel gebeurt, is een taakstraf de meest aangewezen sanctiemodaliteit. Tevens wordt in de praktijk zelden meer dan één keer een ‘kale’ taakstraf opgelegd. In de gevallen waarin dit wel gebeurt is in de regel sprake van taakstraffen voor meerdere overtredingen.
- Het wetsvoorstel kan in voorkomende gevallen leiden tot onbegrijpelijke, onredelijke en disproportionele straffen.
- De in het wetsvoorstel gecreëerde mogelijkheid om bij AMvB in plaats van bij wet de bevoegdheid van de rechter tot het opleggen van taakstraffen in te perken is zonder precedent en betekent een forse breuk met het huidige systeem. De Raad heeft geconstateerd dat deze bepaling inmiddels uit het wetsvoorstel is geschrapt.

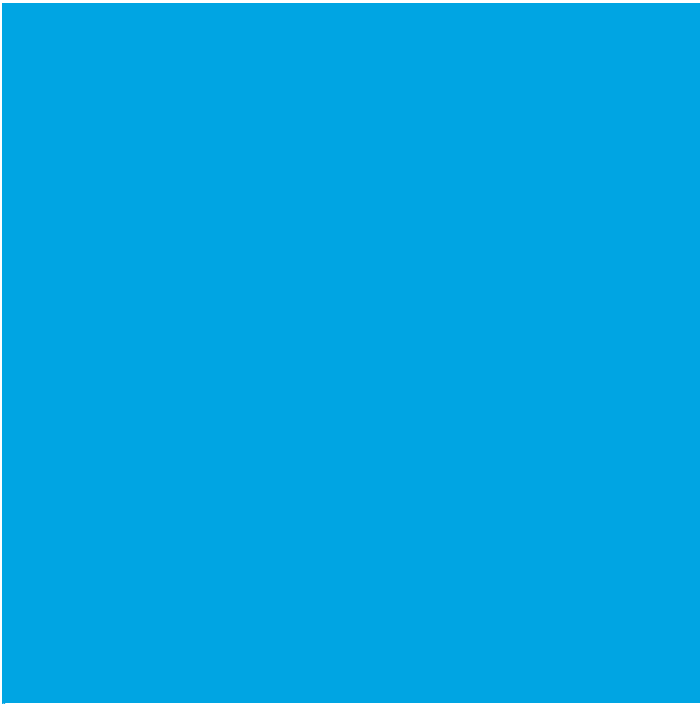
Voorontwerp prejudiciële vragen aan de Hoge Raad

Dit voorontwerp maakt het mogelijk dat de rechter in een procedure de Hoge Raad een rechtsvraag kan stellen, indien een antwoord op deze vraag nodig is om in deze procedure te kunnen beslissen en rechtstreeks van belang is voor een veelheid aan vorderingsrechten die gegrond zijn op dezelfde of soortgelijke feiten en uit dezelfde of soortgelijke samenhangende oorzaken voortkomen. De Hoge Raad geeft dan een zogeheten prejudiciële beslissing.

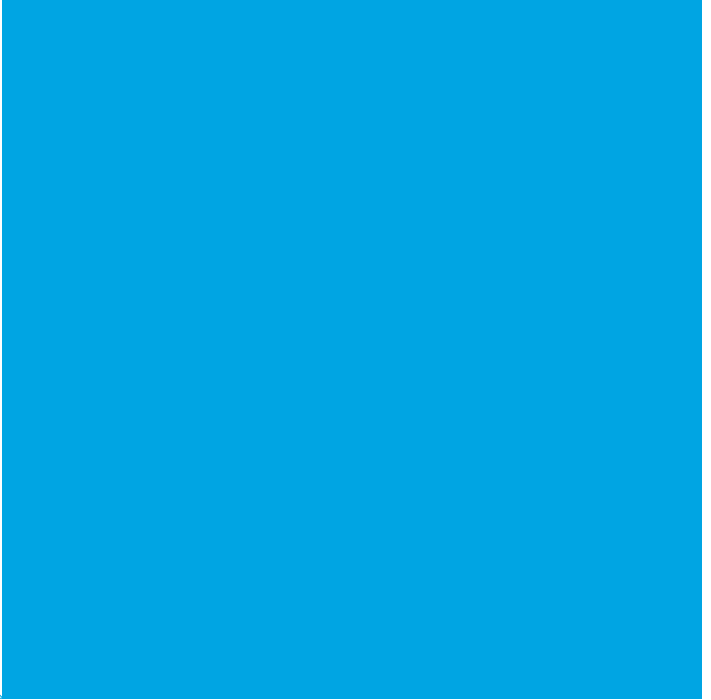
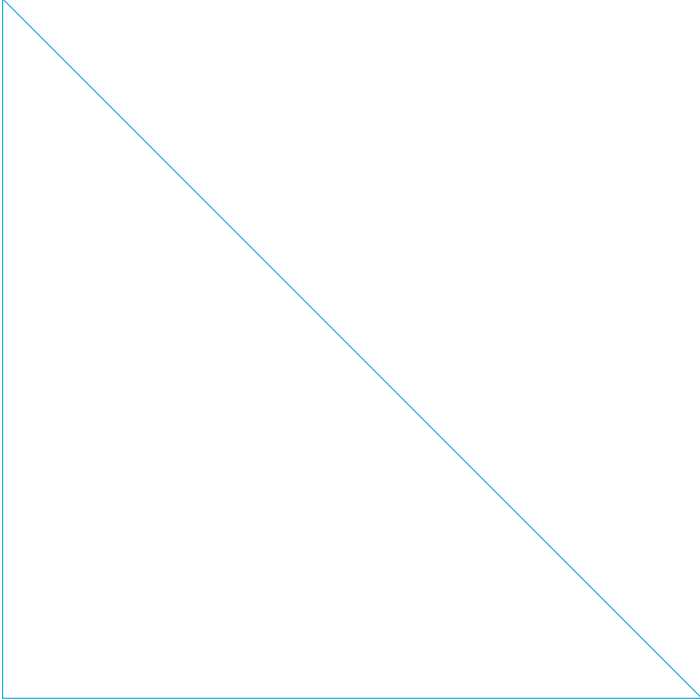
De Raad heeft met instemming kennisgenomen van het voorontwerp. Het lijkt aannemelijk dat de voorgestelde procedure het beter mogelijk maakt om zogeheten ‘massaschade’-zaken,

waarbij zich vele zaken van eenzelfde soort bij de gerechten aandienen, af te wikkelen op een manier die recht doet aan eisen van tijdigheid en rechtseenheid.

Zie www.raadvoorderechtspraak.nl voor de volledige tekst van bovengenoemde en de andere in 2009 afgegeven wetgevingsadviezen.

4

Instroom en productie

Samenvatting

- In 2009 stroomden ruim 1,9 miljoen zaken in bij de gerechten. Na de lichte instroomdaling in 2007 is nu voor het tweede jaar op rij weer een sterke groei te zien. De instroom is het afgelopen jaar met 7 procent toegenomen vooral als gevolg van de economische crisis.
- De economische crisis is duidelijk van invloed op de instroom van zaken. Zo namen de incasso-zaken, de faillissementen en de arbeidsontbindingszaken sterk in omvang toe.
- Daarnaast namen de bewind- en voogdijzaken (kanton), de kort gedingen, civiele kinderrechtzaken (ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing), en procedures over gezag van minderjarigen substantieel toe. De instroom van handel- en familiezaken in hoger beroep nam eveneens sterk toe.
- Sterk daalde in 2009 het aantal aangebrachte belastingzaken, zowel bij de rechtbanken als bij de hoven, en het aantal overtredingszaken.
- Het totaal aantal afgehandelde zaken nam in 2009 met 6 procent toe. Gewogen naar werklast nam de productie met 3 procent toe ten opzichte van 2008.
- Er werden in absolute zin meer zaken afgedaan dan in de begroting was opgenomen. Gewogen naar werklast realiseerde de Rechtspraak echter minder productie dan begroot, ter grootte van 11,7 miljoen euro. Het minderwerk bij strafzaken en vreemdelingenzaken is na een gehonoreerd beroep op de hardheidsclausule niet verrekend. Daarmee stort de Rechtspraak uiteindelijk over 2009 een bedrag van 4,3 miljoen euro in de egalisatierekening.
- De helft van de werklast bij de Rechtspraak betrof de afhandeling van civielrechtelijke zaken, ruim een kwart betrof de afhandeling van strafzaken en minder dan een kwart van de capaciteit werd besteed aan zaken betreffende het bestuursrecht (inclusief vreemdelingen- en belastingzaken).
- Het volume aan afgehandelde zaken in eerste aanleg hield in grote lijnen gelijke tred met de instroom. De werkvoorraden in de meeste sectoren bleven dan ook relatief gezien gelijk of namen af. Alleen bij bestuurszaken algemeen, vreemdelingenzaken en strafzaken in hoger beroep nam de voorraad toe.
- De duur van de meeste proceduretypen is

ongeveer gelijk gebleven aan die in 2008. De doorlooptijdnormering voor het jaar 2010 is, evenals in 2008, bij vrijwel de helft van de proceduretypen gehaald.

- Bij enkele prodeduretypen met gemiddeld een lange duur (handelszaken, procedures in de bestuurssectoren van de rechtbanken, en procedures bij de gerechtshoven), werd de doorlooptijdnormering voor het jaar 2010 nog niet gehaald.
- Uitgedrukt in FTE's gemiddelde bezetting nam het aantal rechters met twee procent toe, evenveel als het overige personeel. De reële personeelskosten zijn met vier procent sterker toegenomen.
- Omdat de gewogen productie iets sterker toenam dan de personeelsomvang, is de arbeidsproductiviteit in 2009 licht toegenomen (+1%). De kosten per productie-eenheid zijn gelijkgebleven aan die in 2008. Anders gezegd, de totale productiviteit is onveranderd gebleven ten opzichte van die in 2008.
- Het eigen vermogen is met 0,4 mln. euro gedaald tot 40,4 mln. euro.

4.1 Instroom van zaken

In 2009 stroomden ruim 1,9 miljoen zaken in bij de gerechten.¹⁰ Dat is een toename met 7 procent ten opzichte van de zaaksinstroom in 2008. Daarmee is voor het tweede jaar op rij het aantal aangebrachte zaken aanzienlijk toegenomen.

De instroomgroei is zichtbaar zowel in eerste aanleg (+7%) als in hoger beroep (+4%). Net als vorig jaar vertoonde de sector kanton (+9%) in 2009 de grootste instroomgroei. De instroom kanton handelszaken steeg in 2009 met 18 procent, vooral als het gevolg van de economische crisis.¹¹ Dit was bijvoorbeeld te zien aan een sterke toename van arbeidsontbindingen en verstekzaken (veelal incassozaken).

Naast de forse groei van kanton handelszaken nam ook het aantal kanton familiezaken met 12 procent sterk toe, als gevolg van de groei in beheerszaken¹² en verzoeken over bewind meerderjarigen en voogdij. Daarbij speelde een rol dat de verantwoordingstermijn is veranderd van drie naar 1 jaar.

De instroom bij de civiele sector was duidelijk groter dan in 2008, vooral omdat in 2009 de handelszaken toenamen. Ook hier is de economische crisis de voornaamste motor van de groei,

zo nam de instroom van faillissementsaanvragen met 59 procent toe. Bij de familiector van de rechtbanken steeg het aantal verzoeken over gezag minderjarigen en verzoeken over onder-toezichtstellingen en uithuisplaatsingen.

Vermoedelijk speelt de grote media-aandacht een rol bij het eerder ingrijpen. Het aantal BOPZ-zaken nam net als voorgaande jaren toe.

De instroom van vreemdelingenzaken lag in 2009 hoger dan in 2008. Bij de algemene bestuurszaken is het beeld wisselend; de instroom sociale verzekeringszaken is afgenomen (-7%), terwijl de instroom 'varia ex-arob' (bouwzaken) juist sterk toenam (+23%).

De grootste instroomafname was zichtbaar bij belastingzaken, zowel bij de rechtbanken (-11%) als bij de hoven (-13%). Met name de Rijksbelastingzaken en belastingzaken aangaande de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) namen af.

De instroom bij de strafsectoren van de rechtbanken was stabiel. Echter, bij kanton was een duidelijke afname in aangebrachte strafzaken (overtredingen en Mulderzaken) te zien. In 2009 werden liefst 15 procent minder overtredingen aangebracht vergeleken met 2008. Overtredingen zijn in dit geval de zwaardere verkeersovertredingen en overtredingen van Algemene Politieverordeningen (APV's). Het aantal Mulderzaken nam af met 5 procent. Dit zijn zaken die gaan over lichte verkeersovertredingen met een opgelegde boete.¹³

10 Een klein deel van de instroom en productie valt buiten de gepresenteerde overzichten. Het betreft hier de bijzondere kamers, megazaken, commissies van toezicht en tuchtrecht en het werk van de rechter-commissaris strafzaken.

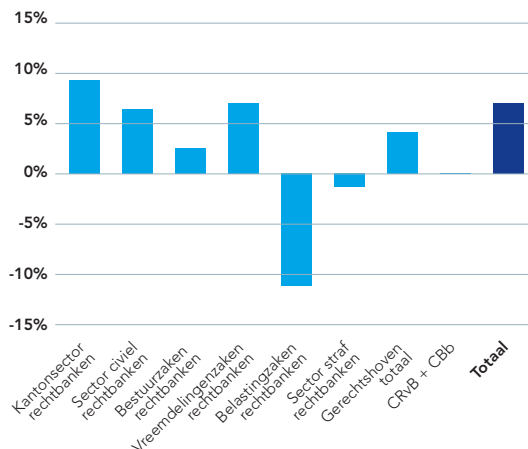
11 Voor meer informatie over het verband tussen economische ontwikkelingen en het beroep op de rechter, zie: 'Recessie en Rechtspraak', Economisch-Statistische Berichten (ESB), jaargang 94 (4565), 24 juli 2009. Hier wordt tevens een vergelijking gemaakt met de Grote Depressie van de jaren 30 van de vorige eeuw, en er wordt aandacht besteed aan het belang van snelle en deskundige afhandeling van de toestroom aan economische geschillen ten gevolge van de economische crisis.

12 Goedkeuring periodieke afrekeningen en eindafrekeningen, het verlenen van een machtiging en beslissingen op eerste beschrijving goederen.

13 Procedures over verkeersboetes vallen niet allemaal onder Mulderzaken. Wanneer ze gefiscaliseerd zijn, vallen ze onder belastingzaken.

De instroom 2009 bij de CRvB lag vijf procent onder die uit 2008. Bij het CBb was sprake van een forse instroomtoename bij een breed scala van zaken.

Procentuele ontwikkeling zaaksinstroom 2009 t.o.v. 2008

4.2 Afgehandelde zaken

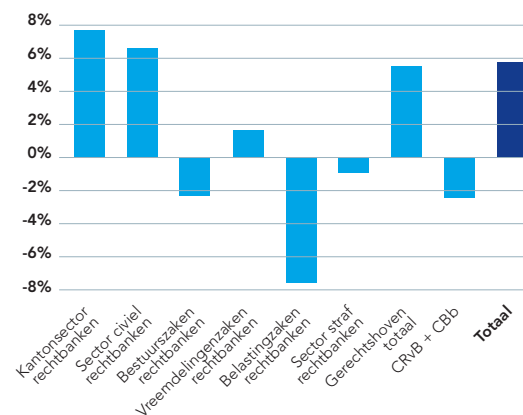
Ontwikkeling van aantal zaken en werklast

De totale hoeveelheid bij de Rechtspraak afgedane zaken nam in 2009 met 6 procent toe, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep. Deze productie-toename volgde veelal de instroomontwikkeling en concentreerde zich bij kanton, sector civiel en de appelinstanties.

Het aantal afgedane strafzaken bleef constant ten opzichte van 2008. Het aantal algemene bestuurszaken en met name belastingzaken nam sterk af ten opzichte van het niveau in 2008. Bij belasting geldt dat deze productieafname het gevolg is van de instroomafname, maar bij de algemene bestuurszaken is dit niet het geval.

Binnen de appelinstanties geldt dat met name de productie van familiezaken erg is toegenomen (+18%), dit ten gevolge van de sterke instroom-groei in de afgelopen jaren.

Procentuele ontwikkeling afgedane zaken 2009 t.o.v. 2008

Hoewel de totale Rechtspraakproductie in aantallen met 6 procent toenam, was de toename vertaald naar werklast (zie kader) slechts 3 procent.

Dat de werklasttoename geringer was dan de toename van het zaaksvolume kwam omdat de voornaamste productietoename bij kanton heeft plaatsgevonden, een sector met relatief lichte zaken. Bij de appelinstanties en binnen de sector vreemdelingenzaken werden verhoudingsgewijs juist meer zware zaakscategorieën afgehandeld. Voor meer informatie over de zwaarte van zaken zie Deel II, tabel 4.

Werklast

Omdat tussen zaken grote verschillen in behandel-tijden kunnen bestaan, wordt het productievolume ook vertaald naar werklast of gewogen productie. Deze werklast wordt berekend door de productie-aantallen te vermenigvuldigen met de in 2006 vastgestelde gemiddelde behandel-tijd per zaakscategorie. Het gaat daarmee om een gestandaardiseerde werklast.

Dit hoeft niet helemaal gelijk te zijn aan de feitelijke werklast. De feitelijke gemiddelde behandel-tijd in 2009 van een zaakscategorie kan immers inmiddels gewijzigd zijn ten opzichte van de meting in 2006.

Productieverdeling

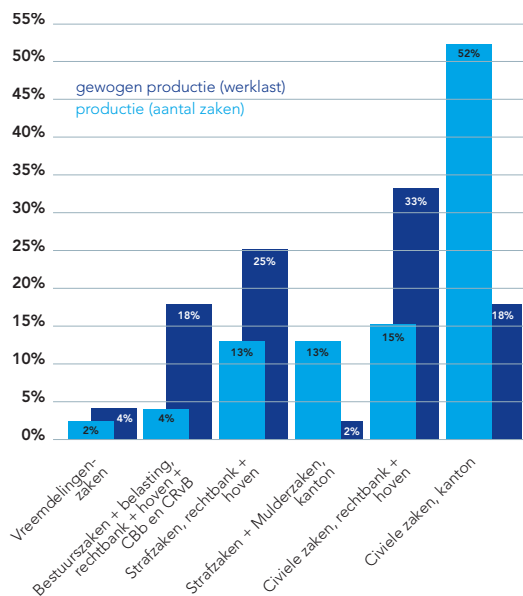
In de volgende figuur is naast de verdeling van de absolute productieaantallen in de voorste kolom, ook de verdeling van de werklast over de verschillende sectoren (in de achterste kolom) weer-gegeven. In absolute productieaantallen gerekend geldt dat kanton de hoogste staaf op de voorste rij heeft (het grootste aandeel). Het feit dat voor kantonzaken het aandeel in werklast (de kolom

op de achterste rij) zoveel kleiner is, geeft aan dat dit relatief lichte zaken zijn. Is de kolom op de achterste rij echter groter dan op de voorste rij, zoals bij de sectoren civiel, straf en bestuur, dan betekent dit dat relatief bewerkelijkere zaken zijn behandeld.

Hoewel strafzaken in de media en bij het publiek meestal meer aandacht krijgen, blijkt dat in 2009 meer dan tweederde (68%) van de zaken in de gerechten civielrechtelijk van aard is. Dit zijn dus handelsgeschillen en familiezaken. De sector straf is verantwoordelijk voor 26 procent en de resterende 6 procent betreft bestuurszaken, vreemdelingenzaken en belastingzaken.

De behandeling van civiele zaken zorgt voor de helft (51%) van de werklust, de behandeling van strafzaken voor ruim een kwart (27%) en de behandeling van bestuurszaken, belastingzaken en vreemdelingenzaken tezamen voor iets minder dan een kwart (22%). Dit beeld is, zowel voor de absolute productie als voor de werklust, redelijk stabiel over de laatste jaren. Binnen de rechtsgebieden kunnen ook verschuivingen plaatsvinden. Zo nemen bijvoorbeeld de belastingzaken in omvang af, maar omdat de algemene bestuurszaken en vreemdelingenzaken toenemen, blijft het aandeel bestuur toch gelijk.

Aandeel sector in productie en werklust 2009

4.3 Voorraadontwikkeling

Afgehandelde zaken ten opzichte van instroom

Rechtspraakbreed en voor veel sectoren apart geldt dat de sterke instroomgroei goed is bijgehouden. Het aantal zaken dat in 2009 is afgehandeld lag ongeveer een procent beneden het aantal in 2009 aangebrachte zaken. Dit is geen reden tot zorg. Bij een sterke instroomtoename zal, omdat de afhandeling van zaken nu eenmaal tijd kost, het productievolume achterblijven bij de instroom.

Afgehandelde zaken ten opzichte van de instroom in 2009

	productie t.o.v. instroom
Rechtbanken, eerste aanleg, incl. belasting	99%
Sector kantonsector, excl. Mulderzaken adres onbekend	99%
Sector civiel, excl. akten en verklaringen	99%
Sector straf	100%
Sector bestuur, reguliere bestuurszaken excl. vreemdelingenzaken en belastingzaken	96%
Sector bestuur, vreemdelingenzaken	94%
Sector bestuur, belastingzaken	104%
Appelcolleges (hoven, CRvB, CBb)	98%
Totaal Rechtspraak	99%

In de meeste sectoren is de relatieve voorraad, dat wil zeggen de voorraad niet afgedane zaken gerelateerd aan de productiecapaciteit, dan ook gelijk gebleven aan 2008 of zelfs afgenomen.

De werkvoorraad bestuurszaken, vreemdelingenzaken en strafzaken in hoger beroep (zie tabel 8, deel II) is echter onevenredig toegenomen. Hier bleef de productie dus achter bij het aanbod van zaken, deels vanwege capaciteitstekorten.

De (relatieve) voorraad belastingzaken nam in 2009 af evenals de voorraad bij de civiele sectoren van de hoven, vooral die van dagvaardingszaken in hoger beroep.

Voorraadontwikkeling en doorlooptijdontwikkeling hangen met elkaar samen. De ontwikkeling van de doorlooptijden in 2009 is uitgebreid beschreven in paragraaf 2.3. Daaruit bleek dat de duur van de meeste proceduretypen ongeveer gelijk is gebleven aan die in 2008 en dat, evenals in 2008, de doorlooptijdnormering voor het jaar 2010 bij vrijwel de helft van de proceduretypen reeds is gehaald.

4.4 Productiviteit en productie ten opzichte van de afspraken

Productiviteit en ontwikkeling aantal medewerkers

Productie wordt geleverd door mensen en middelen. De volgende twee tabellen laten zien hoe de bezetting, productie (gewogen naar werklast) en ook de kosten (gecorrigeerd voor inflatie) van de Rechtspraak zich sinds 2002 hebben ontwikkeld.

De totale bezetting is in 2009 met 2 procent toegenomen, zowel het aantal rechters als het aantal ondersteunend personeel. Deze ontwikkeling ligt in lijn met voorgaande jaren.

De gewogen productie (werklast) vertoonde in 2009 een toename van 3 procent, al verschilde dit sterk per sector. Daarmee is per saldo de arbeidsproductiviteit licht toegenomen (zie ook tabel 'Index productiviteit'), ondanks de extra inspanningen om de kwaliteit van rechtspreken te verbeteren.

Index gewogen productie en gemiddelde personele bezetting Rechtspraak (2002 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	groei 2009 (%)
Gemiddelde bezetting RA	100	108	114	117	119	121	124	127	2%
Gemiddelde bezetting GA (direct en indirect), inclusief staf en beheer	100	106	109	110	110	111	113*	115	2%
Gemiddelde bezetting Totaal	100	107	110	112	112	114	116*	118	2%
Gewogen productie	100	114	118	117	113	112	113	117	3%

*) vanwege een aanpassing in de toedeling van het Rechtspraakdeel van de bezetting van door OM en Rechtspraak gedeelde gezamenlijke diensten, zijn de indices voor 2008 afwijkend van het Jaarverslag Rechtspraak 2008.

De personele kosten namen met 4 procent toe. De personele omvang nam met 2 procent toe. Dit betekent dat het personeel (gedefleerd voor de loonontwikkeling bij de overheid) gemiddeld duurder is geworden. De overige, dat wil zeggen niet-personele, kosten bleven min of meer constant vergeleken met 2008.

Index reële uitgaven Rechtspraak (2002 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	groei 2009 (%)
Personele uitgaven	100	105	107	106	107	112	113	118	4%
Overige (materiële) uitgaven	100	95	107	108	116	121	112	113	1%
Totale uitgaven	100	102	107	106	109	115	113	116	3%

Noot: Voor een correcte meerjarenvergelijking zijn de nominale bedragen gecorrigeerd voor ontwikkelingen in het prijspeil. Voor deze deflatie is voor de personele uitgaven gebruikgemaakt van de loonvoet sector overheid (inflatie van 3,50% in 2009). Voor de materiële uitgaven is de prijs intermediair verbruik overheid gebruikt als deflator (inflatie van 1,50% in 2009).

In 2009 namen de totale kosten (gedefleerd) met 3 procent toe. Eerder is aangegeven dat ook de

gewogen productie in 2009 met 3 procent is gestegen. De conclusie is derhalve dat de kosten per productie-eenheid gelijk zijn gebleven. Met andere woorden: de productiviteit lag op hetzelfde niveau als in 2008, dit ondanks de investeringen in kwaliteit. Zonder kwaliteitsinspanningen zouden de kosten per productie-eenheid vermoedelijk enkele procenten lager hebben gelegen.

Index productiviteit Rechtspraak (2002 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	groei 2009 (%)
Gewogen productie per gemiddelde bezetting (arbeidsproductiviteit)	100	107	108	105	101	98	98*	99	1%
Gewogen productie per reële personele uitgaven (arbeidskostenproductiviteit)	100	109	110	111	106	100	100	99	-1%
Gewogen productie naar reële overige (materiële) uitgaven	100	120	110	108	98	92	102	104	2%
Gewogen productie per reële uitgaven (totaal) (productiviteit)	100	112	110	110	104	98	101	101	0%

*) vanwege een aanpassing in de toedeling van het Rechtspraakdeel van de bezetting van door OM en Rechtspraak gedeelde gezamenlijke diensten, zijn de indices voor 2008 afwijkend van het Jaarverslag Rechtspraak 2008.

Afspraken met de Minister en productie

Voor 2009 zijn afspraken gemaakt met de Minister van Justitie over de te realiseren productie. Deze afspraken zijn opgenomen in de begroting van de Rechtspraak 2009. In tabel 7 van Deel II zijn de afspraken en de realisatie te zien.

De middelen (opbrengsten) van de Rechtspraak worden voor het overgrote deel verkregen uit de productie van zaken tegen een bepaalde prijs. Voor aanvang van het jaar worden met de Minister afspraken gemaakt over de omvang van de productie. Het door de Minister toegekende budget (bijdrage) komt tot stand door het verwachte en afgesproken productievolume te vermenigvuldigen met de voor een periode van drie jaar (2008 t/m 2010) vastgelegde prijzen per productgroep. Na afloop van het jaar wordt op basis van de werkelijk behaalde productie afgerekend. Dit houdt in dat meer- en minderproductie tegen 70 procent van de prijs wordt verrekend.

In de volgende tabel is weergegeven hoe de realisatie zich verhoudt tot de productieafspraken met de Minister. In 2009 was de productie ongeveer 3 procent hoger dan de afspraken met de Minister als gevolg van het hoge aanbod aan nieuwe zaken. Met name bij de sectoren kanton, civiel en belasting in hoger beroep overstijgt de productie de gemaakte afspraken. Bij kanton en civiel volgt dit uit de hoger dan verwachte instroomgroei, welke nagenoeg volledig is verwerkt.

De productie van bestuurszaken, vreemdelingenzaken en belastingzaken en strafzaken in hoger beroep bleef achter bij de productie-afspraken 2009 met de Minister.

Hoewel het totaal aantal afgehandelde zaken per saldo boven de afspraak met de Minister lag, had de meerproductie betrekking op goedkopere zaken en de minderproductie op duurdere zaken.

Daardoor moest de Rechtspraak per saldo 4,3 mln. euro in de egalisatierekening storten.

Productie ten opzichte van de afspraken 2009

	Productie t.o.v. de afspraken met de Minister
Rechtbanken	103%
Sector kanton excl. Mulder adres onbekend	107%
Sector civiel exclusief akten	99%
Sector bestuur	95%
Vreemdelingenkamers	80%
Belasting	94%
Sector straf	96%
Gerechtshoven	96%
Civiel	101%
Straf	94%
Belasting	103%
CRvB	96%
Totaal, excl. CBb	103%

Eigen vermogen

De Rechtspraak behaalde in 2009 een negatief resultaat van 0,4 mln. euro. Daardoor is het eigen vermogen afgenomen van 40,8 mln. op 1-1-2009 (opgebouwd uit het eigen vermogen van 39,5 mln. euro op 31-12-2008 en een boekhoudkundige correctie op 1-1-2009) tot 40,4 mln. euro op 31-12-2009.

5

Financiën

5.1 Managementparagraaf

De accountant heeft bij de jaarrekening 2009 van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk een goedkeurende verklaring afgegeven.

Deze managementparagraaf heeft betrekking op het financieel en materieel beheer, de informatiebeveiliging, huisvesting en arbeidsomstandigheden en de Wet bescherming persoonsgegevens.

Aan het eind van het jaar leggen de gerechtsbesturen in een verslag verantwoording af aan de Raad. Dat verslag omvat ook een managementparagraaf waarin het gerecht aangeeft aan welke risico's hoge prioriteit is toegekend en welke maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat die risico's zich daadwerkelijk voordoen. De accountant geeft bij elk gerecht een verklaring bij de jaarrekening en toetst het proces van de totstandkoming van de managementparagraaf. Alle onder de Raad voor de rechtspraak ressorterende diensten hebben een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen.

Het volgen van de voortgang van de getroffen beheersmaatregelen vindt plaats door verschillende rapportages van de gerechten aan de Raad.

In 2009 is op basis van het gehanteerde normenkader zoals vastgelegd in het handboek financiële bedrijfsvoering op gestructureerde wijze aandacht besteed aan de in deze managementparagraaf genoemde terreinen.

Op basis van de bij de gerechten gehouden risicoanalyses en het volgen van de voortgang van de eventuele verbetermaatregelen is een systematische afweging gemaakt van de in te zetten instrumenten van sturing en bedrijfsvoering.

Een en ander heeft geleid tot beheerste bedrijfsprocessen. Daarbij zijn de volgende punten van aandacht gesignaleerd.

Meldingsplicht inkopen buiten mantelovereenkomsten

Een aantal gerechten heeft in 2009 niet voldaan aan de meldingsplicht aan de Raad van inkopen buiten de mantelovereenkomst boven 10.000 euro. Daardoor ontstaat het risico dat niet wordt voldaan aan Europese aanbestedingsrichtlijnen. Aan het

einde van het boekjaar worden daarom door de groepsaccountant extra controlerende werkzaamheden verricht om de rechtmatigheid van die uitgaven vast te kunnen stellen.

Om de beheersing van het inkoopproces te verstevigen zal de Raad in 2010 het toezicht op de meldingsplicht van inkopen buiten de mantelovereenkomsten verscherpen.

Controleerbaarheid personeelskosten

Door de introductie van het automatiseringssysteem SAP-Payroll is het aantal controlemogelijkheden in het kader van de controle op de personeelskosten tijdelijk verminderd. Omdat naar verwachting geen systeemgerichte controleaanpak ten aanzien van de personeelskosten kon worden uitgevoerd zijn de personeelskosten in 2009 gegevensgericht gecontroleerd aan de hand van een statistische steekproef. De uitkomst van die steekproef heeft geen aanleiding gegeven aanvullende werkzaamheden uit te voeren.

Ook in 2010 zal tijdig worden beoordeeld of het nieuwe systeem de noodzakelijke informatie oplevert waarop gesteund kan worden of dat er wederom een steekproef als controlemiddel zal moeten plaatsvinden.

Daarnaast is voor het automatiseringssysteem een beheerorganisatie ingericht die mede tot doel heeft beheersingsrisico's te verminderen door het treffen van adequate beheersingsmaatregelen.

Periodiciteit managementinformatie

Op verschillende niveaus binnen de rechtspraak worden managementrapportages opgeleverd. Mede doordat gebruik wordt gemaakt van verschillende aan elkaar gekoppelde systemen is het opleveren van die informatie tijdrovend. Daardoor ontstaat het risico dat niet tijdig over de juiste informatie kan worden beschikt. In 2009 heeft de rechtspraak een datawarehouse in gebruik genomen dat de mogelijkheid biedt sneller en op meer eenvoudige wijze informatie te genereren.

De beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van de informatie borgt de Rechtspraak met maatregelen in overeenstemming met het "Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdiensten" (VIR2007).

Informatiebeveiligingsmaatregelen kunnen niet los gezien worden van de fysieke beveiliging. Zodoende heeft de Raad in 2009 het integraal beveiligingsbeleid vastgesteld. In het verlengde van dit beleid is het Handboek Integrale beveiliging vormgegeven. Dit handboek is de vertaling

van beleid naar maatregelen en dient de gerechten in het vormgeven van een lokale integrale beveiligingsorganisatie. Op het gebied van beveiligingsbewustwording is een workshop voor leidinggevenden ontwikkeld met het doel incidenten op het gebied van informatiebeveiliging te voorkomen. De verwachting is dat in 2010 alle leidinggevenden de workshop hebben gevolgd. De voorbereidingen van een landelijke incidentenregistratie zijn voortgezet. Daarnaast heeft er onderzoek plaatsgevonden naar verantwoorde veiligheid in de gerechtsgebouwen van de toekomst. De inzichten zullen gebruikt worden bij nieuwbouw en verbouw van gerechtsgebouwen.

Naleving van de wet bescherming persoonsgegevens.

Met betrekking de naleving van de Wet bescherming persoonsgegevens zijn geen risico's met een hoge prioriteit aangegeven. De functionaris voor de gegevensbescherming heeft in 2009 geen klachten ontvangen over de omgang met persoonsgegevens door de Raad, de gerechten of de landelijke diensten.

De interne beheersing bij de gerechten en landelijke diensten van de Rechtspraak is op een goed niveau.

5.2 Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december (na resultaatverdeling)

Omschrijving (x € 1.000)	31-12-2009	31-12-2008
Activa		
Vaste activa		
1 Materiële vaste activa	77.087	80.527
Grond en gebouwen	15.874	16.135
Installaties en inventarissen	42.231	44.181
Overige materiële vaste activa	18.982	20.211
Financiële vaste activa	36.677	36.677*
2 Vordering Ministerie van Justitie inzake vakantiegelden en egalisatierekening	36.677	36.677*
Vlottende activa		
Vorderingen	22.852	23.214*
Vordering Ministerie van Justitie inzake werkkapitaal	2.683	5.253*
Overige vorderingen	2.434	5.731
3 Overlopende activa	17.735	12.230
4 Liquide middelen	153.311	135.032
Totaal activa	289.927	275.450
Passiva		
5 Eigen vermogen	40.368	40.785*
Exploitatiereserve	39.302	39.054*
Wettelijke reserve	1.066	1.324
Bestemmingsfonds	0	407
6 Egalisatierekening	83.045	78.766
7 Vorzieningen	3.661	4.369
Langlopende schulden	66.082	65.068*
8 Leningen bij het Ministerie van Financiën	59.562	58.269
Overige langlopende schulden	2.860	3.481*
9 Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie	3.660	3.318*
Kortlopende schulden	96.771	86.462*
Crediteuren	8.568	11.078
10 Overlopende passiva	88.203	75.384*
Totaal passiva	289.927	275.450

Geconsolideerde staat van baten en lasten

	Realisatie 2009 (x € 1.000)	Begroot 2009 (x € 1.000)	Realisatie 2008 (x € 1.000)
Baten			
11 Bijdrage Ministerie van Justitie	904.766	907.422	858.342
12 Bijdrage derden	25.518	26.500	29.466
13 Bijdrage meer/minder werk	-4.279	0	-11.928
Totaal baten	926.005	933.922	875.880
Lasten			
14 Personele kosten	668.615	668.882	620.748
15 Materiële kosten	232.036	247.395	222.580
16 Afschrijvingskosten	21.430	22.000	20.952
17 Rentekosten	2.826	3.500	2.669
18 Gerechtskosten	1.257	3.941	4.987
Totaal lasten	926.164	945.718	871.936
Resultaat	-159	-11.796	3.944

Toelichting op de geconsolideerde Balans en Staat van baten en lasten

Algemeen

De jaarrekening 2009 is door leden van de Raad vastgesteld op 17 maart 2010.

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de in deze toelichting opgenomen grondslagen voor waardering van activa en passiva en grondslagen voor de bepaling van het resultaat. Deze grondslagen zijn afgeleid van de maatschappelijke normen zoals in Boek II Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving zijn verwoord. Op enkele punten wordt hiervan afgeweken. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- een reservering voor de verplichting in het kader van vakantiedagen;
- een positie voor het onderhanden werk;
- voorzieningen in het kader van jubileumuitkeringen, vergoedingen bij ontslag, verminderde arbeid en arbeidsongeschiktheid;
- uitsplitsing van de personele kosten in salarissen, sociale lasten en pensioenpremie;
- opstellen van een kasstroomoverzicht.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers met markering (*) zijn ter verbetering van het inzicht aangepast. Het betreft de volgende aanpassingen:

- Het eigen vermogen is in de vergelijkende cijfers verhoogd met 1,294 miljoen euro. Deze verhoging is het gevolg van een in het verleden te hoog gepresenteerde schuld.
- De tweede aanpassing geeft een verbeterd inzicht in het langlopende karakter van een schuldpositie.
- De laatste aanpassing geeft een verbeterd inzicht in het langlopende karakter van de vordering van 16,7 miljoen euro op het Ministerie van Justitie inzake de dotatie egalisatierekening.

Consolidatie

In de consolidatie zijn integraal opgenomen de financiële gegevens van de 26 gerechten (rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere appelcolleges), het Bureau van de Raad voor de rechtspraak en de landelijke dienst SSR. Ook de financiële gegevens van de landelijke dienst ICTRO, waar de Raad voor de rechtspraak een belang in heeft van 66,6 procent, zijn opgenomen. ICTRO heeft naast haar kasverplichtingen-verantwoording een

vereenvoudigde batenlastenverantwoording opgesteld die in de consolidatie is betrokken. De landelijke dienst PRISMA, waar de Raad voor de rechtspraak een belang in heeft van 50 procent, is niet opgenomen in de consolidatie vanwege het beperkte financiële belang. De bijdrage aan Prisma wordt in de Staat van baten en lasten verantwoord onder de materiële kosten.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Alle activa en passiva worden, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarden.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen en eventuele duurzame waardeverminderingen vanwege buitengebruikstellingen. Afschrijvingen op materiële vaste activa worden berekend volgens een vast percentage van de verkrijgingsprijs op basis van de geschatte economische gebruiksduur van de betreffende materiële vaste activa. Afschrijvingen vinden plaats tot restwaarde. Voor zover niet anders is vermeld, is de restwaarde op nihil gesteld. Afschrijvingen vinden plaats naar tijdsgelang op basis van de werkelijke aanschafdatum. Op materiële vaste activa in bestelling wordt niet afgeschreven.

Het groot onderhoud van materiële vaste activa wordt, voorzover voor rekening van de Rechtspraak, als kosten ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van een voorziening wegens vermoedelijke oninbaarheid.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen enkele concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten. De voorziening FPU is opgenomen tegen contante waarde. De hierbij gehanteerde disconteringsfactor is afgeleid van het rentepercentage van staatsleningen met een looptijd van 10 jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de ontvangen bijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar.

Baten

De ontvangen bijdragen in het kader van de productie wordt verantwoord in het verslagjaar waar de productie wordt gerealiseerd. Overige bijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Lasten

De kosten worden berekend op basis van historische kosten en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overige wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

De afschrijvingen op de materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs; de afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd worden.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

[1] Materiële vaste activa

Bedragen x € 1.000					
	Grond en gebouwen	Installaties en inventarissen	Overige	Totaal	
1	Aanschafwaarde begin periode	23.457	140.302	84.659	248.418
2	Cumulatieve afschrijvingen	7.322	96.121	64.448	167.891
3	Boekwaarde 31 december 2008	16.135	44.181	20.211	80.527
Mutaties gedurende periode					
4	Investerings	2.198	9.433	9.786	21.417
5	Desinvesteringen	9	4.819	4.088	8.916
6	Afschrijvingen	2.452	10.669	10.999	24.120
7	Afschrijvingen desinvesteringen	2	4.105	4.072	8.179
8	Totaal mutaties	-261	-1.950	-1.229	-3.440
9	Aanschafwaarde einde periode	25.646	144.916	90.357	260.919
10	Cumulatieve afschrijvingen	9.772	102.685	71.375	183.832
11	Boekwaarde 31 december 2009	15.874	42.231	18.982	77.087

De overige materiële vaste activa betreffen met name hardware, software en licenties. Zelfontwikkelde software is niet geactiveerd; alleen van derden gekochte software is geactiveerd. Kunst is niet geactiveerd onder de materiële vaste activa maar als niet in de balans opgenomen activa verantwoord.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn in onderstaande tabel opgenomen:

	Afschrijvingspercentage
Grond en gebouwen	Verbouwingen 10%
Installaties en inventarissen	Installaties 10%
	Meubilair 10-20%
	Kantoormachines 20%
	Stoffering 12,5%
	Audio-visuele middelen 12,5%
	Overige 20%
Overige materiële vaste activa	Hardware 33,33%
	Software 33,33%
	Licenties 33,33%
	Overig (geen ICT-activa) 20%

Prisma en stafdiensten

De Raad voor de rechtspraak is gedeeltelijk eigenaar van de landelijke dienst PRISMA. Het aandeel van de Raad voor de rechtspraak in de materiële vaste activa van Prisma bedraagt circa 0,013 miljoen euro (31-12-2008: 0,017 miljoen euro).

De Rechtspraak maakt per 31 december 2009 nog maar gebruik van één gemeenschappelijke beheerdienst. Het betreft de beheerdienst 's Hertogenbosch. De rechtbank 's Hertogenbosch is mede-eigenaar van de eigen activa van deze beheerdienst. Het aandeel van de Rechtspraak in deze activa betreft per 31 december 2009 1,016 miljoen euro (31-12-2008: 0,352 miljoen euro). In 2008 zijn de beheerdiensten in Arnhem (per 31-12-2008) en Den Haag opgeheven.

Eigendom

Van een deel van de materiële vaste activa is de Rechtspraak wel economisch eigenaar maar geen juridisch eigenaar. Het betreft hier voornamelijk verbouwingen en bedrijfsinstallaties die zijn geplaatst in panden waarin de gerechten zijn gehuisvest. De verbouwingen zijn opgenomen onder de categorie grond en gebouwen, de bedrijfsinstallaties zijn opgenomen in de categorie installaties en inventarissen.

Financiële vaste activa

[2] Vordering Ministerie van Justitie inzake vakantiegelden

Bedragen x € 1.000	31-12-2009	31-12-2008
Vordering inzake dotatie egalisatierekening	16.700	16.700*
Vordering inzake vakantiegelden	19.977	19.977
Stand	36.677	36.677*

De vordering op het Ministerie van Justitie inzake de financiering van de te betalen vakantiegelden, die is ontstaan bij het inwerking treden van het baten-lastenstelsel per 1 januari 2005. Met het Ministerie van Justitie is geen aflossingsschema overeengekomen en er wordt door de Rechtspraak geen rente berekend.

Vlottende activa

Vorderingen

[3] Overlopende activa

Bedragen x € 1.000	31-12-2009	31-12-2008
Nog te ontvangen bedragen en overige overlopende activa	13.298	7.869
Vooruitbetaalde bedragen	4.437	4.361
Totaal	17.735	12.230

Alle overige vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.

[4] Liquide Middelen

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Rechtspraak.

Passiva

[5] Eigen vermogen

Bedragen x € 1.000	31-12-2009	31-12-2008
Exploitatiereserve	39.302	39.054*
Wettelijke reserve	1.066	1.324
Bestemmingsfonds	0	407
Totaal	40.368	40.785*

Het vermogen van ICTRO is voor 66,6 procent toegevoegd aan het vermogen van de Rechtspraak. Omdat dit vermogen is ontstaan bij de verkrijging van materiële vaste activa is dit deel van het vermogen verantwoord in de wettelijke reserve ICTRO.

Het verloop van de exploitatiereserve is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2009	2008
Stand 1 januari	39.054	35.517*
Bestemming resultaat 2008		3.944
Bestemming resultaat 2009	-159	
Bestemmingsfonds parketpolitie Amsterdam	407	-407
Stand 31 december	39.302	39.054*

Het verloop van de wettelijke reserve ICTRO is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2009	2008
Stand 1 januari	1.324	1.012
Dotatie		312
Onttrekking	258	
Stand 31 december	1.066	1.324

In de wettelijke reserve ICTRO is het deel van het vermogen van ICTRO met betrekking tot de materiële vaste activa opgenomen. Dit vermogen is niet-uitkeerbaar omdat het is aangewend ter financiering van materiële vaste activa in deze kasverplichtingendienst. Zolang ICTRO slechts via een vereenvoudigde batenlastenverantwoording in de consolidatie wordt betrokken, wordt het vermogen van ICTRO als een wettelijke reserve verantwoord.

Ultimo 2008 is een bestemmingsfonds gevormd van het in 2008 ontstane overschot van 0,4 miljoen euro uit hoofde van door de rechtbank Amsterdam uitgevoerde taken van de parketpolitie. Dit bestemmingsfonds is aangewend voor de uitvoering van de taken van de parketpolitie door de rechtbank Amsterdam. Ultimo 2009 bedraagt het saldo van het bestemmingsfonds nihil.

Het verloop van het bestemmingsfonds parketpolitie Amsterdam is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2009	2008
Stand 1 januari	407	0
Bestemming resultaat 2008		407
Bestemming resultaat 2009	-407	
Stand 31 december	0	407

[6] Egalisatierekening

Het verloop van de egalisatierekening is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2009	2008
Stand 1 januari	78.766	66.838
Opbrengst/bijdrage meer/minderwerk	4.279	11.928
Stand 31 december	83.045	78.766

Op basis van de met de Minister gemaakte afspraken heeft de Rechtspraak minderwerk voor een bedrag van 11,7 miljoen euro gerealiseerd. De Rechtspraak heeft hierop de Minister verzocht een deel van de gerealiseerde minderproductie in 2009 bij strafzaken en de minderproductie bij vreemdelingenzaken niet af te rekenen met de egalisatierekening. De Minister heeft het beroep op de hardheidsclausule gehonoreerd waardoor van het gerealiseerde bedrag minderwerk 4,3 miljoen euro aan de egalisatierekening wordt toegevoegd.

In de stand per ultimo boekjaar is de vordering van 16,7 miljoen euro [3] op het Ministerie van Justitie begrepen.

[7] Voorzieningen

De balanspost voorzieningen betreft de volgende voorzieningen:

Bedragen x € 1.000	31-12-2009	31-12-2008
Reorganisatievoorziening	648	442
FPU-voorziening	3.013	3.927
Totaal	3.661	4.369

Reorganisatievoorziening

Aan de reorganisatievoorziening van de rechtbank Zwolle-Lelystad (per 31-12-2008: 0,442 miljoen) is in 2009 0,029 miljoen euro onttrokken en 0,235 miljoen euro gedoteerd. Ultimo 2009 is het saldo van de reorganisatievoorziening 0,648 miljoen euro.

FPU-voorziening

De FPU-voorziening is getroffen vanwege de verplichtingen die bij gerechten zijn ontstaan als gevolg van de aanvullingen FPU die zijn toegekend aan werknemers van de Rechtspraak die gebruik (gaan) maken van de zogenaamde Remkes-regeling. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 3,5 procent (2008: 4,3 procent).

Langlopende schulden

[8] Leningen bij het Ministerie van Financiën

Specificatie Leningen	Bedragen x € 1.000	
	2009	2008
Stand per 1 januari lang en kort	77.786	69.298
Aflossing gedurende het jaar -/-	20.467	18.510
Leningen aangegaan +/+	22.237	26.998
Stand lang en kort 31 december	79.556	77.786
Kortlopend deel volgend boekjaar -/-	19.994	19.517
Stand per 31 december lang	59.562	58.269

De leningen zijn aangegaan ter financiering van de materiële vaste activa. Met het afsluiten van de leningovereenkomst met het Ministerie van Financiën wordt het rentepercentage vastgesteld.

De rente inzake de leningen varieert, afhankelijk van de looptijd van de lening, van 1,89% tot 4,51%.

Specificatie langlopend deel van de leningen	Bedragen x € 1.000
Deel van de lening dat afgelost wordt in 2011;	15.005
Deel van de lening die afgelost worden in 2011-2015;	38.033
Deel van de lening dat afgelost wordt na 2015.	6.524
Totaal	59.562

[9] Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie

De gemeenschappelijke materiële vaste activa zijn veelal geactiveerd op de balans van de rechtbank omdat die doorgaans de grootste gebruiker is. In de Modelovereenkomsten gemeenschappelijk gebruikte activa, externe en interne diensten is overeengekomen dat het Openbaar Ministerie niet bijdraagt in de afschrijvingskosten maar wel in de aanschafkosten. Dit betekent dat het Openbaar Ministerie niet heeft bijgedragen in de afschrijvingskosten van de gemeenschappelijke activa. Door haar bijdrage in de aanschafkosten heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan. De bijdrage Openbaar Ministerie is in de balans als vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie afzonderlijk als passiefpost (langlopende schulden en kortlopende schulden) zichtbaar gemaakt. Als gevolg van nieuwe investeringen komt het voor dat deze balanspost wordt verhoogd. Parallel met de afschrijvingskosten valt deze schuld vrij ten gunste van het resultaat, zodat, per saldo, de afschrijvingskosten van het Openbaar Ministerie-deel van de bestaande gemeenschappelijke activa niet drukken op het resultaat.

Specificatie Vooruitontvangen OM		
Bedragen x € 1.000	2009	2008
Stand per 1 januari lang en kort	6.936	8.162*
Vrijval gedurende het jaar -/-	2.511	2.196
Schulden aangegaan +/+	919	970
Stand lang en kort 31 december	5.344	6.936*
Kortlopend deel volgend boekjaar -/-	1.684	3.618
Stand per 31 december lang	3.660	3.318*

Specificatie langlopend deel vooruitontvangen bedragen OM	
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2011;	1.161
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2011-2015;	2.175
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt na 2015.	324
Totaal	3.660

Kortlopende schulden

[10] Overlopende passiva

Bedragen x € 1.000	31-12-2009	31-12-2008
Nog te betalen bedragen		
Reservering vakantiegelden	24.601	23.272
Eindejaaruiterkering incl. sociale lasten	3.615	2.185
Rentekosten	413	312
Overig	32.919	24.730*
Vooruitontvangen bedragen	4.977	1.750
Lening Ministerie van Financiën (kortlopend deel < 1 jaar)	19.994	19.517
Vrijval vooruitontvangen bedragen OM (kortlopend deel < 1 jaar)	1.684	3.618
Totaal	88.203	75.384*

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen

Niet in de balans opgenomen activa

De historische aanschafwaarde van de aanwezige kunst ultimo 2009 is circa 1,8 miljoen euro (2008: circa 1,6 miljoen euro).

Niet in de balans opgenomen verplichtingen PAS- en demotieregelingen

De toekomstige verplichtingen voor de Rechtspraak als gevolg van de voor personeel bestaande regelingen inzake PAS (Partiële Arbeidsparticipatie Senioren) en demotie bedragen in 2009 circa 20,3 miljoen euro. De demotieregeling maakt hier een te verwaarlozen onderdeel van uit. De PAS-regeling is berekend op basis van een gemiddelde looptijd van vier jaar, een instroompercentage van 14,9% en een uitstroompercentage van 4,1%. De PAS-regeling is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 3,5%.

Postactievenregelingen

De jaarverplichting voor boekjaar 2009 voor de rechtspraak als gevolg van de voor postactief personeel bestaande regelingen inzake WW en Wachtgeld bedragen in 2009 3,5 miljoen euro. Diverse regelingen zoals bovenwettelijk WW, WAO ERD etc. maken hier een te verwaarlozen onderdeel van uit. De jaarkosten in 2009 bedroegen voor de WW (looptijd maximaal drie jaar) circa 1,5 miljoen euro en voor wachtgeld (looptijd maximaal tien jaar) circa 1,4 miljoen euro. Deze twee regelingen hebben een totale toekomstige verplichting tegen een contante waarde van 1,1 miljoen euro respectievelijk 3,0 miljoen euro, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 3,5%.

Huurverplichtingen

De verplichtingen met betrekking tot door de Rechtspraak gehuurde panden bedragen in 2010 circa 102 miljoen euro. De huurverplichtingen hebben betrekking op contracten die qua looptijd zeer uiteenlopen, waarbij het langstlopende contract als einddatum het jaar 2030 heeft. Huurverplichtingen nemen in de komende jaren gestaag toe. Dit effect ontstaat door de combinatie van de volgende factoren:

- daling door de werking van het stelsel financiering rijkshuisvesting;
- stijging door herinvesteringen nodig zijn om de panden functioneel op niveau te houden;
- stijging doordat de kosten van nieuwe contracten (uitbreidingen ofwel vervanging van huisvesting) hoger liggen dan de kosten van lopende contracten.

Facilitaire verplichtingen

Deze verplichtingen bedragen voor 2010 circa 17 miljoen euro en hebben betrekking op kosten voor onder andere beveiliging, catering en schoonmaak.

Toelichting op de geconsolideerde Staat van baten en lasten

[11] Bijdrage Ministerie van Justitie

Dit betreft de totale bijdrage zoals die door de Minister van Justitie in 2009 is verstrekt.

Opbouw budgettair kader Rechtspraak (x € 1.000)

	2009	2008
Stand Miljoenennota	869.946	831.135
Mutaties Voorjaarsnota	4.957	25.535
Mutaties Najaarsnota / Slotwet	32.396	531
Totaal begrotingsbijstelling	37.353	26.066
Vooruit ontvangen bijdrage boekjaar	150	1.291
Vooruit ontvangen bijdrage volgend boekjaar		
Totaal vooruit ontvangen bijdrage	150	1.291
Verrekening bijdrage gerechtskosten	-2.683	-150
Totaal beschikbaar	904.766	858.342

In de bijdrage van het Ministerie van Justitie is een bijdrage in de gerechtskosten begrepen die in 2009 3,9 miljoen euro bedraagt. Deze bijdrage is 2,683 miljoen euro hoger dan de gemaakte gerechtskosten [19]. De gerechtskosten worden volgens de open-eindfinanciering vergoed, hetgeen voor 2009 betekent dat 2,683 miljoen euro moet worden teruggestort naar het Ministerie van Justitie. Deze terugstorting wordt conform afspraak met het Ministerie ingezet voor de aflossing van de vordering werkkapitaal.

[12] Bijdrage derden

Dit betreft ondermeer opbrengsten die voortkomen uit toe te rekenen rente, toe te rekenen WAO-gelden, de SSR-bijdrage van het Openbaar Ministerie en ontvangsten parketpolitie.

[13] Bijdrage meer/minder werk

Dit betreft het saldo van meer- en minderwerk van productie zoals dat door de Rechtspraak is gerealiseerd ten opzichte van de met de Minister van Justitie gemaakte afspraken bij het vaststellen van de begroting. Deze wordt afgerekend tegen 70% van de afgesproken tarieven. Voor 2009 heeft de Rechtspraak de Minister verzocht de afrekening met de egalisatierekening vast te stellen op 4,3 miljoen euro.

[14] Personele kosten

De personele kosten zijn te relateren aan het gemiddeld aantal werknemers bij de Rechtspraak. Hierover geeft tabel 12 Aantal medewerkers en formatie Rechtspraak in het Jaarverslag Rechtspraak 2009 nadere informatie.

De werknemers van de Rechtspraak vallen onder de pensioenregeling van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Een toegezegde pensioenregeling die in de jaarrekening wordt gekenmerkt als een toegezegde-bijdrageregeling waarbij premies worden betaald op basis van het salaris in het betreffende jaar. De Rechtspraak heeft voor deze pensioenregeling geen andere wettelijke of feitelijke verplichting indien een tekort zich voordoet bij het ABP.

De vijf leden van de Raad (gedurende 2009 zijn dit vier leden van de Raad geworden) voor de rechtspraak worden bezoldigd op basis van artikel 86 van de Wet op de rechterlijke organisatie juncto artikel 1 en 2 van het Besluit rechtspositie leden gerechtsbesturen en Raad voor de rechtspraak juncto artikel 7 en bijlage 3 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

Geen van de functionarissen van de Rechtspraak ontvangt een beloning die hoger is dan het grensbedrag zoals dat is opgenomen in de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

[15] Materiële kosten

Materiële kosten (x € 1.000)

	2009	2008
Huisvestingskosten	111.649	106.668
Exploitatiekosten	120.387	115.912
Totaal	232.036	222.580

De algemene bijdrage Prisma van 0,7 miljoen euro (2008: 0,6 miljoen euro) maakt deel uit van de materiële kosten. Daarnaast worden nog specifieke bijdragen uitgekeerd.

[16] Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten [zie ook 1] worden verminderd als gevolg van de vrijval van de balanspost Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie. Het betreft hier de door het Openbaar Ministerie verstrekte bijdrage in de aanschaf van gemeenschappelijke activa. Door haar bijdrage in de aanschafkosten heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan.

Afschrijvingskosten (x € 1.000)

	2009	2008
Totaal afschrijvingen [1]	24.120	23.148
-/- Vrijval correcties CB	179	
-/- Vrijval vooruitontvangen OM	2.511	2.196
Afschrijvingskosten [17]	21.430	20.952

[17] Rentekosten

Het betreft hier de rentelasten als gevolg van de door het Ministerie van Financiën verstrekte leningen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa.

[18] Gerechtskosten

Onder gerechtskosten worden verstaan de kosten die het gerecht maakt gedurende of als gevolg van de behandeling van een aan de rechter voorgelegde zaak. Deze kosten worden volgens de open-eindfinanciering vergoed. Dit betekent dat de gerealiseerde kosten volledig worden vergoed.

5.3 Overige gegevens

5.3.1 Resultaatsbestemming

In het Besluit financiering rechtspraak 2005 zijn specifieke afspraken op financieel gebied opgenomen. In deze afspraken is voor de bestemming van het exploitatiesaldo geregeld, in artikel 17 lid 5 en 6, dat het exploitatieresultaat van de rechtspraak wordt toegevoegd aan of in mindering gebracht op de exploitatiereserve van de rechtspraak. Tevens zijn er afspraken gemaakt over de samenstelling en maximale omvang van het duurzaam aan de rechtspraak verbonden vermogen. In overeenstemming met het bovenstaande wordt voorgesteld het exploitatieresultaat over 2009 ten laste van de reserves te brengen. Dit voorstel is in de balans per 31 december 2009 verwerkt, en verklaard in de toelichting op de reserves.

5.3.2 Accountantsverklaring

Aan: de leden van de Raad voor de rechtspraak

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in hoofdstuk 5.2 van dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2009 van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 met de daarbij behorende toelichtingen gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de Raad voor de rechtspraak

De Raad voor de rechtspraak is op grond van artikel 104 van de Wet op de rechterlijke organisatie verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn. De Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk zijn tevens verantwoordelijk voor het totstandkomen van baten en lasten alsmede de balansmutaties in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere

van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is, op grond van artikel 104, vijfde lid van de Wet op de rechterlijke organisatie, het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de Raad voor de rechtspraak heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Onze controle omvat tevens een toetsing van de totstandkoming van de baten en lasten en de balansmutaties in overeenstemming met de begrotingswetten en andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Raad voor de recht-

spraak en de gerechten gezamenlijk per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 in overeenstemming met de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening en zijn de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten alsmede balansmutaties tot stand gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

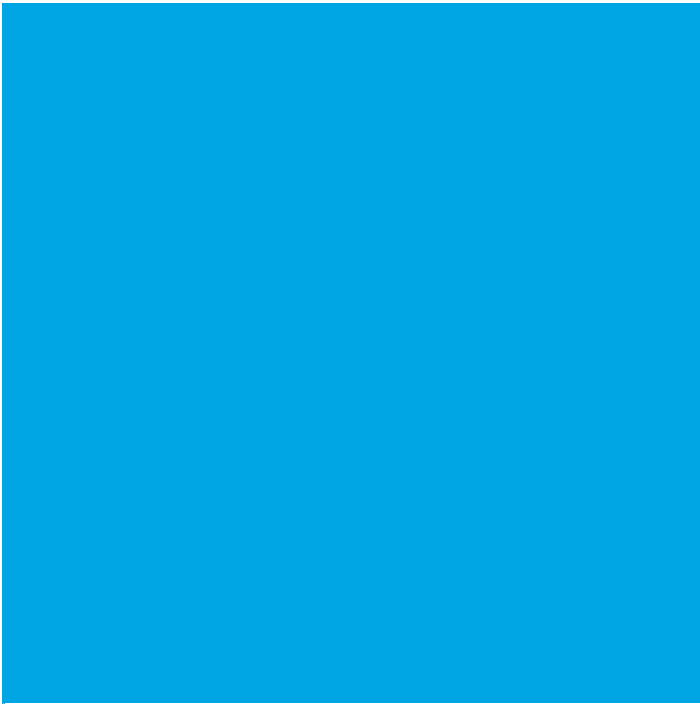
Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften

Tevens melden wij dat het jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak en de gerechten gezamenlijk, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

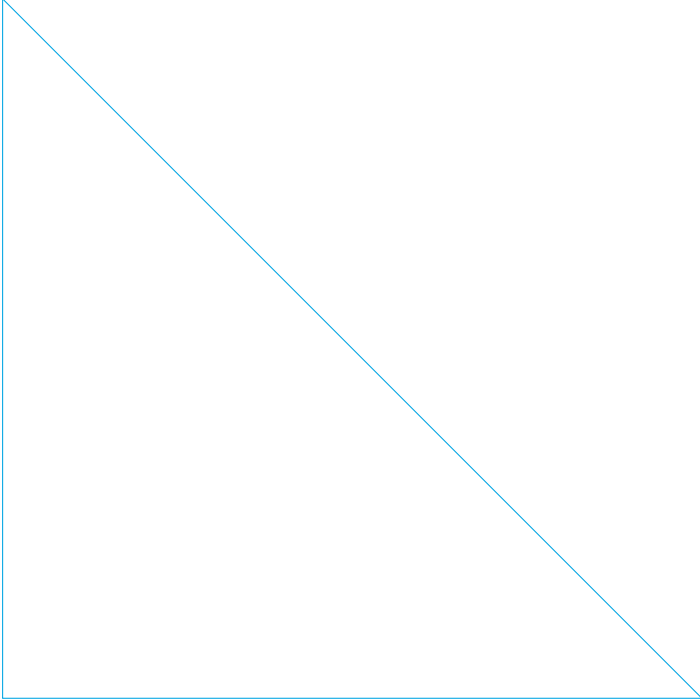
Den Haag, 17 maart 2010

Ernst & Young Accountants LLP

Ondertekend door
drs. M.E. Westerhout-van Kimmenade RA MGA

C

Deel II Cijfers

Tabel 1: instroom Rechtspraak in 2006, 2007, 2008 en 2009
(aantal zaken, afgerond op tientallen)

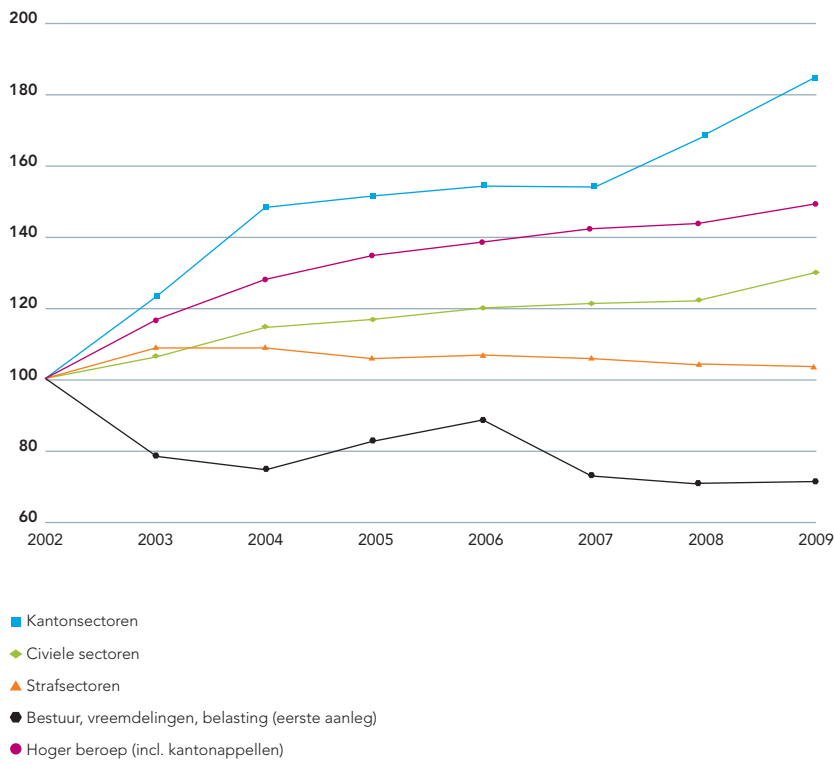
	2006	2007	2008	2009	groei 2009
Kantonsector rechtbanken	1.070.040	1.063.900	1.167.300	1.276.780	9%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	516.590	497.300	561.150	660.120	18%
Familiezaken	172.420	192.650	216.760	243.820	12%
Akten en verklaringen	101.580	112.400	110.180	124.010	13%
Strafzaken	183.960	168.330	172.300	147.220	-15%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	95.480	93.210	106.910	101.610	-5%
Sector civiel rechtbanken	261.430	263.870	265.910	283.290	7%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	114.460	107.690	102.030	113.750	11%
Familiezaken	121.150	129.630	136.320	138.830	2%
Presidentrekestes	25.820	26.550	27.560	30.720	11%
Sector bestuur rechtbanken	145.230	118.950	116.090	117.710	1%
Bestuurszaken	50.750	46.390	45.000	46.180	3%
Vreemdelingenzaken	63.590	48.450	45.800	49.050	7%
Belastingzaken	30.900	24.110	25.290	22.480	-11%
Sector straf rechtbanken	225.510	222.680	220.630	218.010	-1%
Appelcolleges	62.540	64.280	64.620	66.940	4%
Handelszaken	10.110	9.790	9.720	10.400	7%
Familiezaken	4.200	4.340	4.890	5.320	9%
Belastingzaken	2.130	3.190	3.500	3.050	-13%
Strafzaken	37.640	38.680	37.910	39.570	4%
CRvB + CBb	8.460	8.280	8.600	8.600	0%
Totaal Rechtspraak	1.764.760	1.733.680	1.834.540	1.962.730	7%

* CRvB -5% groei en CBb +36%

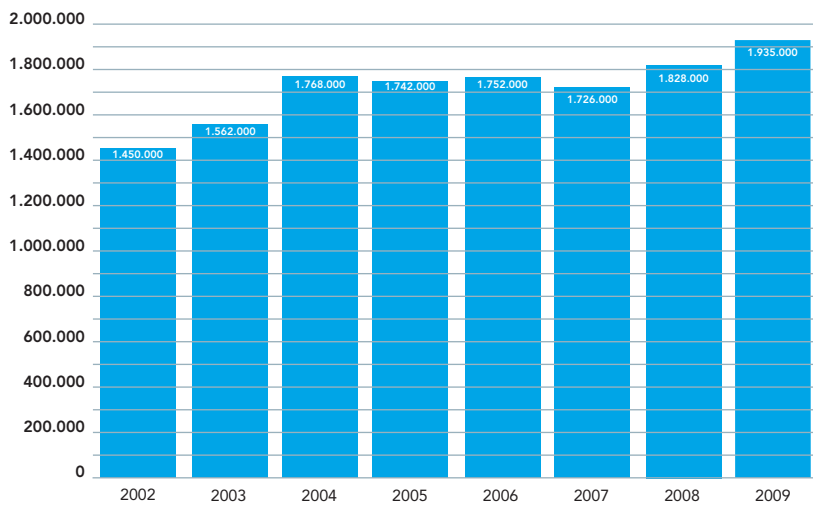
Tabel 2: instroom naar sector, 2006-2009 (aantal zaken afgerond op honderdtallen)

	2006	2007	2008	2009
Kantonsectoren	1.070.000	1.063.900	1.167.300	1.276.800
Civiele sectoren	261.400	263.900	265.900	283.300
Strafsectoren	225.500	222.700	220.600	218.000
Bestuur, vreemdelingen, belasting (eerste aanleg)	145.700	119.500	116.300	117.700
Hoger beroep (incl. kantonappellen)	62.100	63.800	64.400	66.900
Totaal	1.764.700	1.733.700	1.834.500	1.962.700

Figuur 1: instroom 2002-2009, geïndexeerd (2002 = 100)

Figuur 2: totale productie Rechtspraak 2002-2009

Tabel 3: productieontwikkeling (x 1.000) in 2002-2009*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Realisatie (absolute productie)	1.450	1.562	1.768	1.742	1.752	1.726	1.828	1.935
Groei absolute productie	9%	14%	13%	-1%	1%	-1%	6%	6%
Groei werklust (gewogen productie)	10%	14%	4%	-1%	-3%	-1%	2%	3%
Productie t.o.v. de afspraak met de Minister	109%	114%	109%	107%	01%	8%	104%	103%

* Vanaf 2005 aantallen exclusief Mulderzaken 'adres onbekend'

Tabel 4: productiegroei naar instantie en sector 2009

	Groei zaken %	Groei werklust (gewogen productie)
Rechtbanken	6%	2%
Kantonsector rechtbanken	8%	8%
Sector civiel rechtbanken	7%	2%
Sector straf rechtbanken	-1%	0%
Sector bestuur rechtbanken (incl. belasting- en vreemdelingenzaken)	-2%	-3%
Appelcolleges	5%	10%
Civiele zaken	8%	10%
Belastingzaken	21%	40%
Strafzaken	3%	5%
CRvB	2%	4%
CBb	5%	-
Totaal	6%	3%

Gemarkeerd zijn de zaaksgroepen, waarbij de zaakssamenstelling substantieel zwaarder werd

Tabel 5: productie Rechtspraak in 2007, 2008 en 2009 (aantal zaken afgerond op tientallen)

	2007	2008	2009	groei 2009	groei 2008	groei 2007
Kantonsector rechtbanken	1.052.910	1.167.620	1.258.440	8%	11%	-1%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	490.160	561.900	650.550	16%	15%	-5%
Familiezaken	189.940	213.020	237.280	11%	12%	13%
Akten en verklaringen	112.400	110.180	124.010	13%	-2%	11%
Strafzaken	169.040	172.170	146.990	-15%	2%	-8%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	91.370	110.350	99.620	-10%	21%	-4%
Sector civiel rechtbanken	262.370	262.470	280.110	7%	0%	2%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	108.780	102.010	111.740	10%	-6%	-4%
Familiezaken	127.340	133.050	138.130	4%	4%	7%
Presidentrekestten	26.260	27.410	30.230	10%	4%	3%
Sector bestuur rechtbanken	130.460	115.720	113.550	-2%	-11%	-6%
Bestuurszaken	49.040	45.460	44.410	-2%	-7%	-2%
Vreemdelingenzaken	56.820	45.090	45.860	2%	-21%	-9%
Belastingzaken	24.610	25.180	23.290	-8%	2%	-8%
Sector straf rechtbanken	216.020	219.390	217.460	-1%	2%	-3%
Appelcolleges	64.640	62.410	65.680	5%	-3%	-4%
Handelszaken	10.720	10.350	10.740	4%	-3%	3%
Familiezaken	3.990	4.560	5.390	18%	14%	-2%
Belastingzaken	3.300	2.790	3.370	21%	-15%	-33%
Strafzaken	38.080	36.370	37.610	3%	-4%	-3%
CRvB + CBb	8.550	8.340	8.570	3%	-2%	-4%
Totaal Rechtspraak	1.726.400	1.827.620	1.935.260	6%	6%	-1%

Tabel 6: productie ten opzichte van de afspraken met de Minister, 2009

	begroting afspraken in aantallen	productie in aantallen	productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	1.818.420	1.869.560	103%
Kantonzaken excl. Mulder adres onbekend	1.180.710	1.258.440	107%
Civiele zaken exclusief akten en verklaringen	282.400	280.110	99%
Reguliere bestuurszaken	46.510	44.410	95%
Vreemdelingenzaken	57.000	45.860	80%
Belastingzaken	24.750	23.290	94%
Strafzaken excl. overtredingen	227.050	217.460	96%
Gerechtshoven	59.280	57.110	96%
Civiele zaken	15.930	16.130	101%
Strafzaken	40.090	37.610	94%
Belastingzaken	3.260	3.370	103%
CRvB	7.830	7.540	96%
CBb	1.200	1.020	85%
Totaal (in duizendtallen)	1.886.730	1.935.260	103%

Tabel 7: de productie ten opzichte van de instroom in 2007, 2008 en 2009
(aantal zaken afgerond op tientallen)

	instroom 2009	productie 2009	productie t.o.v. instroom 2009	productie t.o.v. instroom 2008	productie t.o.v. instroom 2007
Kantonsector rechtbanken	1.276.780	1.258.440	99%	100%	99%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	660.120	650.550	99%	100%	99%
Familiezaken	243.820	237.280	97%	98%	99%
Akten en verklaringen	124.010	124.010	100%	100%	100%
Strafzaken	147.220	146.990	100%	100%	100%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	101.610	99.620	98%	103%	98%
Sector civiel rechtbanken	283.290	280.110	99%	99%	99%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	113.750	111.740	98%	100%	101%
Familiezaken	138.830	138.130	99%	98%	98%
Presidentrekestes	30.720	30.230	98%	99%	99%
Sector bestuur rechtbanken	117.710	113.550	96%	100%	110%
Bestuurszaken	46.180	44.410	96%	101%	106%
Vreemdelingenzaken	49.050	45.860	93%	98%	117%
Belastingzaken	22.480	23.290	104%	100%	102%
Sector straf rechtbanken	218.010	217.460	100%	99%	97%
Appelcolleges	66.940	65.680	98%	97%	101%
Handelszaken	10.400	10.740	103%	106%	109%
Familiezaken	5.320	5.390	101%	93%	92%
Belastingzaken	3.050	3.370	110%	80%	103%
Strafzaken	39.570	37.610	95%	96%	98%
CRvB + CBb	8.600	8.570	100%	97%	103%
Totaal Rechtspraak	1.962.730	1.935.260	99%	100%	100%

Tabel 8: werkvoorraad ultimo 2007 t/m 2009 (afgerond op tientallen)

	groei werkvoorraad 2008				groei werkvoorraad 2009			
	voorraad 2007	voorraad 2008	als % van zaaks- volume	t.o.v. 2007	voorraad 2009	als % van zaaks- volume	t.o.v. 2008	
Rechtbanken								
Civiel								
Handelszaken	96.440	90.130	-8%	-7%	89.272	-1%	-1%	
Familiezaken	35.540	36.930	1%	4%	36.378	0%	-1%	
Beslissing president / civiel algemeen	6.320	6.450	0%	2%	6.678	0%	4%	
Bestuur								
Bestuurszaken	26.040	25.520	-1%	-2%	27.186	4%	7%	
Vreemdelingenzaken	12.870	13.160	1%	2%	16.193	6%	23%	
Belastingzaken	17.100	16.720	-2%	-2%	15.924	-4%	-5%	
Straf								
Strafzaken	37.660	38.980	1%	4%	39.531	0%	1%	
Kanton								
Handelszaken	55.590	53.650	0%	-3%	62.034	1%	16%	
Familiezaken	27.790	30.220	1%	9%	32.504	1%	8%	
Beslissing president / civiel algemeen	1.330	1.470	0%	11%	1.528	0%	4%	
Strafzaken + mulderzaken	48.210	44.100	-1%	-9%	46.390	1%	5%	
Gerechtshoven								
Civiel								
Handelszaken	14.030	13.370	-7%	-5%	12.360	-10%	-8%	
Familiezaken	3.100	3.410	6%	10%	3.500	2%	3%	
Belasting								
Belastingzaken	4.010	4.530	15%	13%	4.181	-11%	-8%	
Straf								
Strafzaken	14.880	16.423	4%	10%	18.377	5%	12%	
CRvB	9.550	9.679	2%	1%	9.240	-6%	-5%	
CBb	1.020	1.154	12%	13%	1.619	31%	40%	

De voorraadmutatie is niet altijd gelijk aan het verschil tussen instroom en productie zoals weergegeven in tabel 7. Zo worden de voorraden geautomatiseerd gemeten en zijn handmatige, met de accountant afgestemde correcties die wel in de productiecijfers worden meegenomen, niet verwerkt in de voorraadcijfers.

Tabel 9a: gemiddelde lengte van procedures in weken, 2006-2009

	2006	2007	2008	2009	groei 2009
Rechtbanken, sector kanton					
Handelszaak verweer met enquête, descente of pleidooi	44	43	47	41	-12% --
Handelszaak verweer zonder enq., desc. of pleidooi	15	16	19	15	-22% --
Handelszaak zonder verweer (verstek)	1	1	1	1	13%
Beschikking ontbindingsprocedure arbeids-overeenkomst	2	3	3	3	24%
Overige beschikkingen (handel en huur)	8	10	16	18	9% + +
Familiezaak	4	4	5	4	-6%
Kort geding	4	4	5	5	10%
Strafzaak bij kanton (overtreding + mulder)	6	6	7	7	-1%
Rechtbanken, sector civiel					
Handelszaak met verweer	75	60	61	61	-1%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	5	5	6	6	-4%
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	9	8	8	7	-7%
Beëindigde faillissementen	161	104	113	114	2%
Scheidingszaak	16	16	16	16	3%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrecht	8	8	8	6	-27% --
Overige familiezaak (bv. adoptie)	22	22	23	24	3%
Kort geding	7	6	7	6	-4%
Rechtbanken, sector straf					
Strafzaak (meervoudig behandeld=MK)	14	14	15	15	1%
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	18	19	17	17	0%
Politierichterzaak (incl. economische)	5	5	5	6	16%
Strafzaak bij de kinderrecht (enkelvoudig)	5	5	5	5	4%
Rechtbanken, sector bestuur					
Bodemzaak bestuur regulier	43	46	46	45	-2%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	6	6	6	6	6%
Belastingzaak	38	53	54	53	-2%
Vreemdelingenzaak	30	33	30	29	-5%
Gerechtshoven					
Handelszaak	70	70	72	72	0%
Familiezaak	31	32	31	33	5% + +
Belastingzaak	111	118	85	79	-7% --
Strafzaak (MK en EK)	31	30	33	38	15% + +
Uitwerken arrest t.b.v. cassatie	24	25	24	22	-7% --
College van Beroep voor het bedrijfsleven					
Bestuurszaak	69	73	76	80	4% + +
Voorlopige voorziening	5	4	7	7	-10%
Centrale Raad van Beroep					
Bestuurszaak	79	81	83	77	-7% --
Voorlopige voorziening	7	7	8	7	-4%

+ + : substantieel opgelopen: minimaal 2 weken en minimaal 3% langer. -- : substantieel gedaald: meer dan 2 weken en 3% korter.

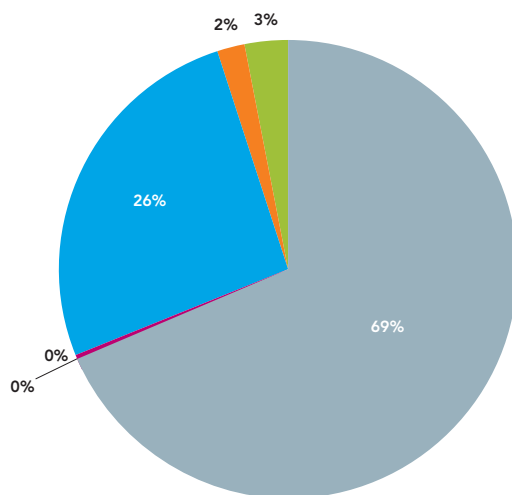
Tabel 9b: lengte van de procedures; afgezet tegen de norm voor 2010

	realisatie				norm 2010
	2007	2008	2009		
Rechtbanken, sector kanton	%	%	%	%	binnen
Handelszaken met verweer (norm I)	89%	95%	96%	90%	1 jaar
Handelszaken met verweer (norm II)	73%	81%	81%	75%	6 maanden
Beschikking arbeidsontbinding op tegenspraak	96%	96%	95%	90%	3 maanden
Handelszaken zonder verweer (verstek)	95%	92%	91%	90%	15 dagen
Beschikking geregelde arbeidsontbinding	79%	79%	77%	90%	15 dagen
Kort geding	98%	96%	95%	90%	3 maanden
Overtreding	88%	89%	88%	80%	1 maand
Mulderzaak	76%	74%	80%	80%	3 maanden
Rechtbanken, sector civiel	%	%	%	%	binnen
Handelszaken met verweer (norm I)	81%	85%	86%	80%	2 jaar
Handelszaken met verweer (norm II)	61%	62%	62%	70%	1 jaar
Handelszaken zonder verweer (verstek)	71%	69%	73%	90%	1 maand
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	76%	84%	86%	90%	3 maanden
Beëindigde faillissementen	77%	73%	72%	90%	3 jaar
Scheidingszaak (norm I)	91%	91%	94%	95%	1 jaar
Scheidingszaak (norm II)	60%	60%	58%	50%	2 maanden
Alimentatie en bijstandsverhaal	91%	94%	94%	90%	1 jaar
Omgangs- en gezagszaken	82%	83%	82%	80%	1 jaar
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	92%	90%	90%	90%	3 maanden
Kort geding	91%	91%	91%	90%	3 maanden
Rechtbanken, sector straf	%	%	%	%	binnen
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	x	86%	85%	90%	6 maanden
Politierechterzaak (incl. economische)	x	85%	86%	90%	5 weken
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	x	84%	83%	85%	5 weken
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	x	99%	100%	95%	2 weken
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	x	82%	81%	85%	4 maanden
Rechtbanken, sector bestuur	%	%	%	%	binnen
Bodemzaak bestuur regulier (norm I)	67%	73%	71%	90%	1 jaar
Bodemzaak bestuur regulier (norm II)	50%	47%	47%	70%	9 maanden
Voorlopige voorziening bestuur regulier	94%	95%	95%	90%	3 maanden
Bodemzaak belasting lokaal	27%	44%	42%	90%	9 maanden
Bodemzaak rijksbelastingen	x	51%	51%	90%	1 jaar
Bodemzaak vreemdelingen	70%	68%	67%	90%	9 maanden
Gerechtshoven	%	%	%	%	binnen
Handelszaak dagvaarding	65%	67%	71%	80%	2 jaar
Handelsrekest	61%	57%	70%	90%	3 maanden
Familierekest	92%	88%	87%	90%	1 jaar
Belastingzaak	x	33%	30%	85%	1 jaar
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	x	74%	67%	85%	9 maanden
Strafzaak EK	x	59%	44%	90%	6 maanden
Strafzaak EK kantonzaak		64%	55%	90%	6 maanden
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	x	50%	45%	95%	2 weken
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	x	32%	61%	85%	4 maanden

Vetgedrukt zijn de realisatiepercentages die al conform de normering voor 2010 zijn of dicht (-4%) daarbij komen.

Tabel 10: kostenspecificatie 2009 (bedragen x € 1.000)

Gerealiseerde productiegerelateerde kosten		630.260
Gerealiseerde specifieke uitgaven gerechten		514
Gerechtskosten		1.258
<hr/>		
Gerealiseerde centrale uitgaven		234.728
Bijdrage in de huisvestingskosten gerechten	108.523	
ICT	73.797	
Opleidingen	20.772	
Bureau Raad	19.350	
Overig	12.286	
<hr/>		
Nief-BFR 2005 taken		19.728
Tuchtrecht	3.486	
Commissies van Toezicht	5.003	
Niet wettelijke taken	11.240	
<hr/>		
Overige uitgaven		28.988
Megazaken	14.484	
Bijzondere kamers	9.218	
College van Beroep voor het bedrijfsleven	5.286	

Figuur 3: kostenspecificatie 2009

- Gerealiseerde productiegerelateerde kosten
- Gerealiseerde specifieke uitgaven gerechten
- Gerechtskosten
- Gerealiseerde centrale uitgaven
- Niet BFR-2005-taken
- Overige uitgaven

Tabel 11a: gerealiseerde minutentarieven 2009

	minutentarief (euro)	
	RA	GA
Rechtbanken		
Civiel	2,15	1,65
Bestuur (excl. VK)	1,97	1,60
Straf	2,68	2,03
Kanton	1,88	1,46
Bestuur VK	2,49	1,85
Belasting	1,60	1,65
Gerechtshoven		
Civiel	2,15	1,65
Straf	2,08	1,64
Belasting	1,72	1,94
Bijzondere colleges		
Centrale Raad van Beroep	2,96	1,18

Tabel 11b: gerealiseerde productgroepprijs versus afgesproken prijs 2009 (euro)

	Gerealiseerd	Afgesproken	Verschil
Rechtbanken			
Civiel	838	849	11
Bestuur (excl. VK)	1.851	1.743	-108
Straf	844	792	-52
Kanton	114	129	15
Bestuur VK	881	790	-91
Belasting	1.129	1.144	15
Gerechtshoven			
Civiel	4.115	3.770	-345
Straf	1.392	1.331	-61
Belasting	4.289	3.542	-747
Bijzondere colleges			
Centrale Raad van Beroep	3.278	3.129	-149
College van Beroep voor het bedrijfsleven	geen prijs		

Tabel 12: aantal medewerkers en formatie Rechtspraak
(excl. de landelijke diensten die voor OM en ZM werken), 2007-2009

	31-12-2007		31-12-2008		31-12-2009	
	aantal dec 2007	fte dec 2007	aantal dec 2008	fte dec 2008	aantal dec 2009	fte dec 2009
Rechterlijke ambtenaren	2.347	2.129	2.397	2.176	.418	2.203
Gerechtsambtenaren (direct)	5.894	5.226	5.690	5.031	5.703	5.081
Totaal medewerkers direct	8.241	7.355	8.087	7.207	8.121	7.284
% van totaal	86%	86%	82%	82%	82%	82%
Staftaken Gerechten (GA indirect) *	1.150	1.045	1.614	1.467	1.693	1.555
Gemeenschappelijk Beheer (GA indirect) **	204	188	115	106	50	46
Totaal medewerkers indirect ***	1.354	1.233	1.729	1.573	1.743	1.601
% van totaal	14%	14%	18%	18%	18%	18%
Totaal personeel direct & indirect	9.595	8.589	9.816	8.780	9.864	8.884
Rechterlijke ambtenaren	2.347	2.129	2.397	2.176	2.418	2.203
% van totaal	24%	25%	24%	25%	25%	25%
Gerechtsambtenaren direct en indirect	7.248	6.459	7.419	6.604	7.446	6.682
% van totaal	76%	75%	76%	75%	75%	75%
Totaal personeel direct & indirect	9.595	8.589	9.816	8.780	9.864	8.884

* 88% van de totaal geregistreerde staftaken bij gerechten

** 70% van de totaal geregistreerde staftaken bij het Gemeenschappelijk Beheer

*** De definitie voor direct (bij het primaire proces betrokken) en indirect personeel is in 2008 gewijzigd: minder personeel wordt als direct aangemerkt.

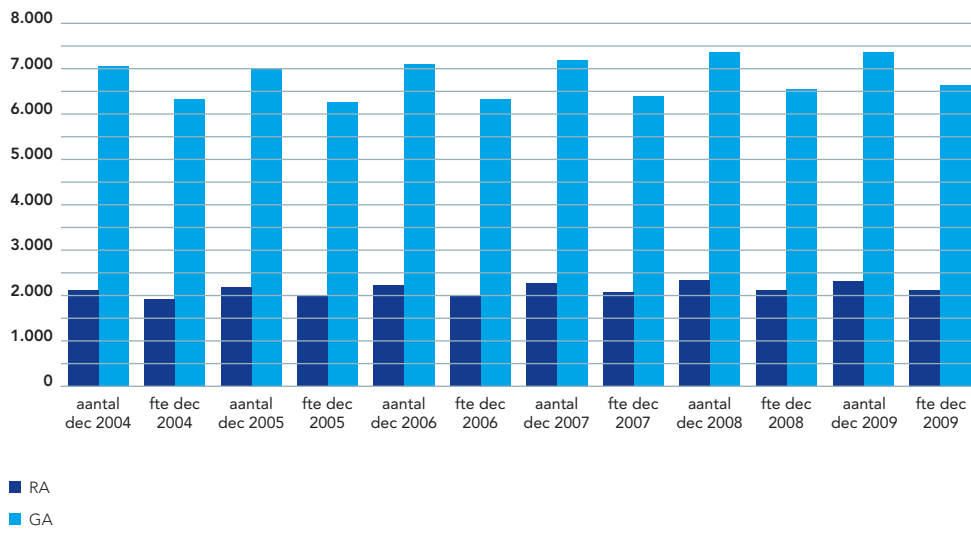
Tabel 13: bezetting landelijke diensten en projecten OM/Rechtspraak, 2007-2009

	31-12-2007		31-12-2008		31-12-2009	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Rechterlijke ambtenaren	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Gerechtsambtenaren	471	445	504	477	494	472

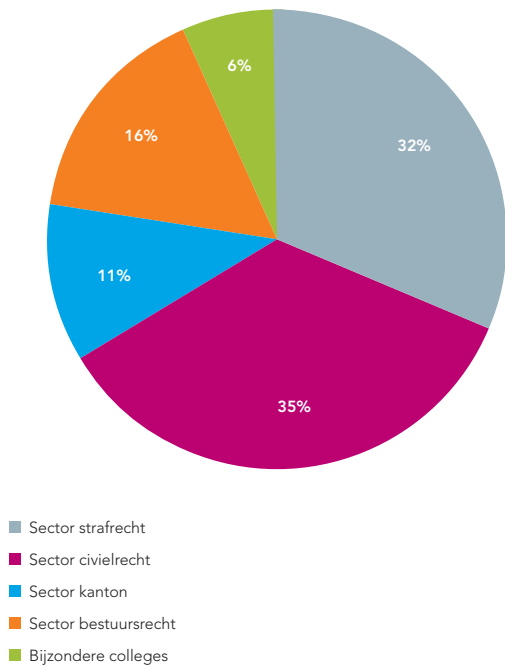
Het betreft hier het totale personeelsbestand van SSR, ICTRO en dienst Prisma.

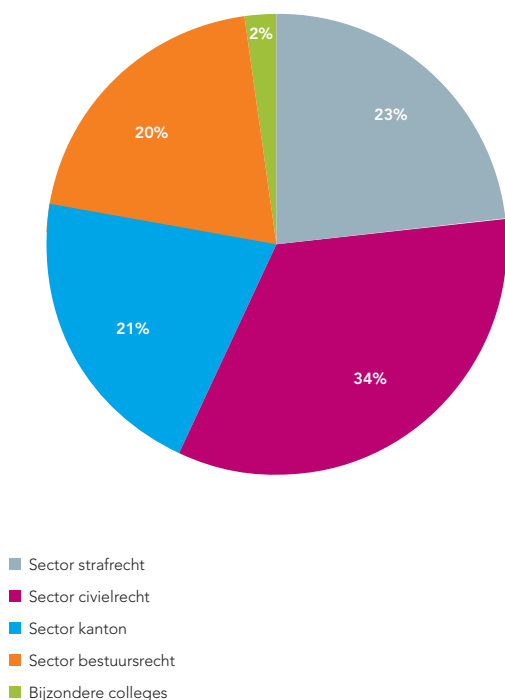
Deze landelijke diensten worden door de Rechtspraak en het OM gezamenlijk gefinancierd.

Figuur 4: aantal medewerkers en formatie Rechtspraak 2004-2009

Figuur 5: gemiddelde bezetting (in fte) per sector rechters (rechterlijk ambtenaar), 2009

Figuur 6: gemiddelde bezetting (in fte) per sector niet-rechters (gerechtsambtenaar), 2009**Tabel 14: man-vrouw verdeling primair proces, 2007-2009**

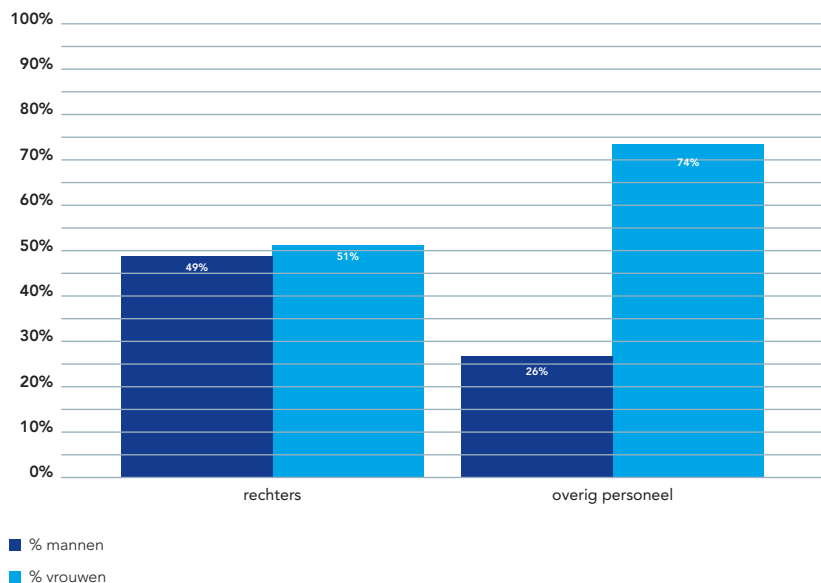
	aantal 31-12-07			aantal 31-12-08			aantal 31-12-09		
	man	vrouw	totaal	man	vrouw	totaal	man	vrouw	totaal
Rechters	1.194	1.151	2.345	1.190	1.207	2.397	1.181	1.237	2.418
	51%	49%	100%	50%	50%	100%	49%	51%	100%
Overig personeel (direct)	1.644	4.254	5.898	1.505	4.198	5.703	1.505	4.198	5.703
	28%	72%	100%	26%	74%	100%	26%	74%	100%

Tabel 15: Man-vrouw verdeling in functies als rechterlijk ambtenaar, 2007-2009

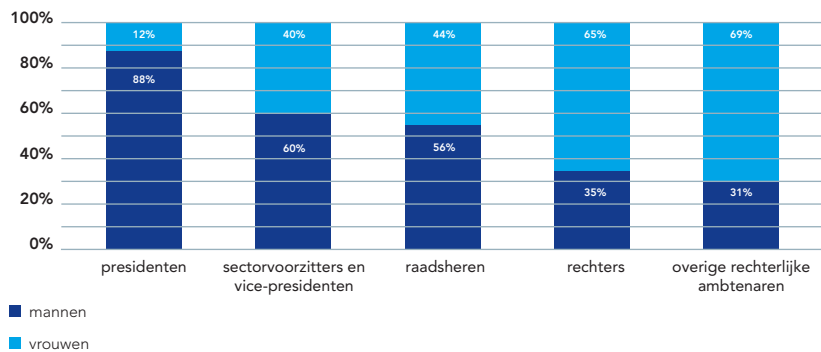
	aantal 31-12-07			aantal 31-12-08			aantal 31-12-09		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
presidenten (voorzitter van bestuur)	22	5	27	24	3	27	22	3	25
Hof / bijzonder college	8	0	8	8	0	8	7	0	7
rechtbank	14	5	19	16	3	19	15	3	18
Sectorvoorzitters (lid van bestuur) en (coördinerend)									
vice-presidenten	613	331	944	629	373	1.002	627	410	1.037
Hof / bijzonder college	124	45	169	150	67	217	147	77	224
rechtbank	489	286	775	479	306	785	480	333	813
Raadsheer	171	139	310	154	119	273	160	127	287
Rechter	346	591	937	341	615	956	328	604	932
Overige rechterlijke ambtenaren	42	85	127	42	97	139	43	94	137
Totaal rechters	1.194	1.151	2.345	1.190	1.207	2.397	1.180	1.238	2.418

Overige rechterlijke ambtenaren betreft rechterlijke ambtenaren in de volgende functies: gerechtsauditeur tevens plaatsvervanger; gerechtsauditeur; voorzitter/lid van de Raad voor de rechtspraak.

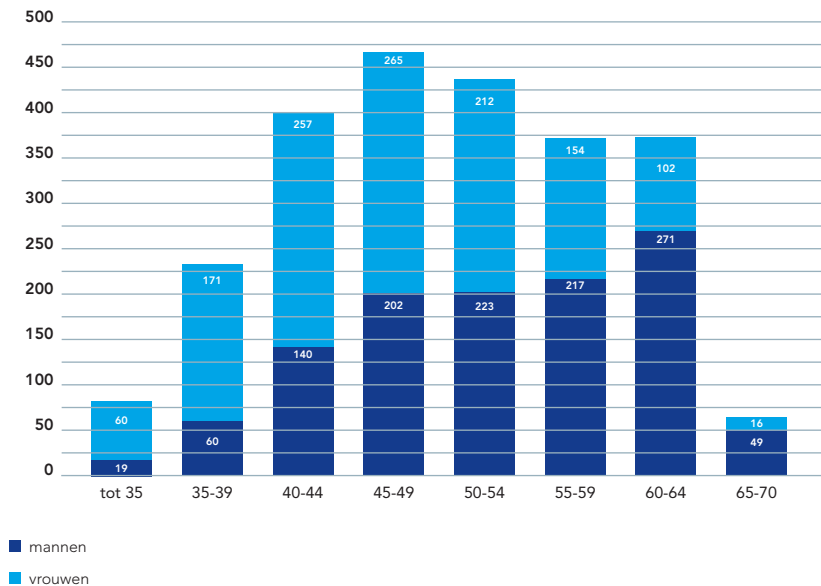
Figuur 7: man-vrouwverdeling primair proces, 31-12-2009

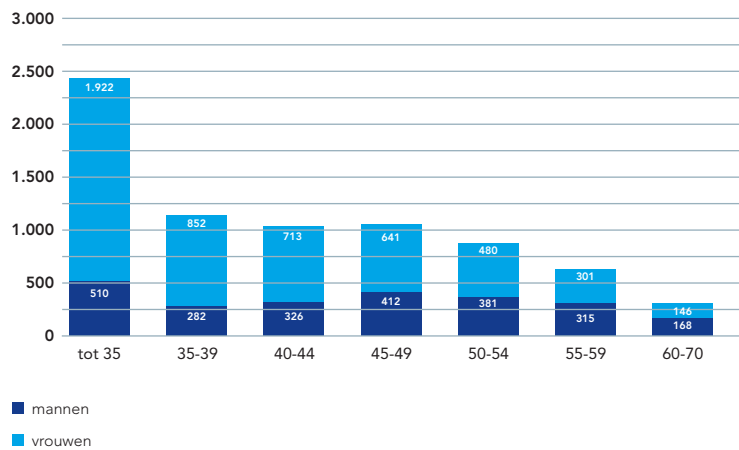

Figuur 8: man-vrouwverdeling naar functie, 31-12-2009

Figuur 9: leeftijd rechters, 31-12-2009

Figuur 10: leeftijd niet-rechters (gerechtsambtenaren), 31-12-2009**Tabel 16: Arbeidsverzuim 2007-2009 (excl. zwangerschapsverlof)**

	verzuimpercentage 2007			verzuimpercentage 2008			verzuimpercentage 2009		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Rechterlijke ambtenaren + GA (direct & indirect)	3,8%	5,6%	4,9%	3,6%	5,2%	4,6%	3,8%	5,0%	4,5%
Gemeenschappelijk Beheer (100%)	4,4%	6,7%	5,3%	3,5%	7,9%	5,1%	2,4%	3,7%	2,8%
Landelijke diensten OM en Rechtspraak (100%)	4,7%	6,6%	5,2%	4,0%	6,0%	4,5%	3,6%	6,0%	4,2%
Totaal	3,9%	5,7%	5,0%	3,6%	5,3%	4,6%	3,8%	5,0%	4,5%

Tabel 17: Selectiecommissie rechterlijke macht, 2009

	Totaal	Man	Vrouw
Raio-selectie 2009			
Aantal kandidaten	322	109	213
-afgewezen	234	77	157
-aanbevolen	88	32	56
Rio-selectie 2009			
Aantal kandidaten	791		
-afgewezen	626		
-aanbevolen	165		

Tabel 18a: mediations 2005 t/m 2009

	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal verwijzingen naar mediation	onbekend	2.133	3.354	3.708	4.183
Aantal gestarte mediations	720	1.943	3.062	3.317	3.850
Aantal afgeronde mediations	357	1.297	2.495	3.203	3.212
Slagingspercentage (gehele of gedeeltelijke overeenstemming)	55%	61%	57%	59%	58%

Tabel 18b: mediation naar type zaak, 2009

Type zaak	In 2009 verwezen naar mediation	In 2009 gestarte mediations	Afgeronde* mediations in 2009	Percentage geheel of gedeeltelijk geslaagd in 2009
Kantonzaken	206	130	156	52%
Handelszaken	360	331	301	50%
Familiezaken	2.570	2.365	1.963	52%
Bestuurszaken belasting	512	470	342	84%
Bestuurszaken regulier	528	486	445	69%

* In 2009 afgeronde mediations kunnen vóór 2009 zijn gestart

Tabel 19a: in 2009 ingediende klachten naar onderwerp

Onderwerp	aantal	%
Bejegening	153	14%
Rechterlijke beslissingen	366	33%
Tijdsduur procedures	166	15%
Administratieve fouten	171	16%
Overige	237	22%
Totaal	1.093	100%

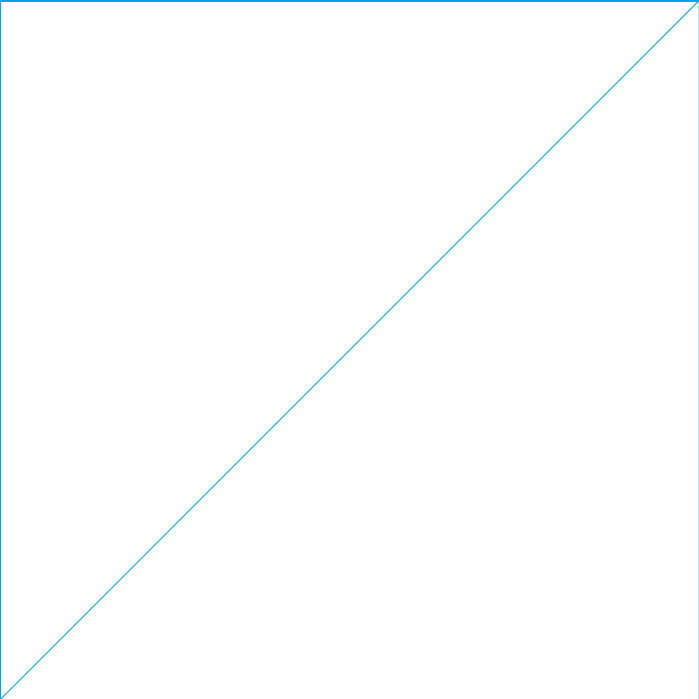
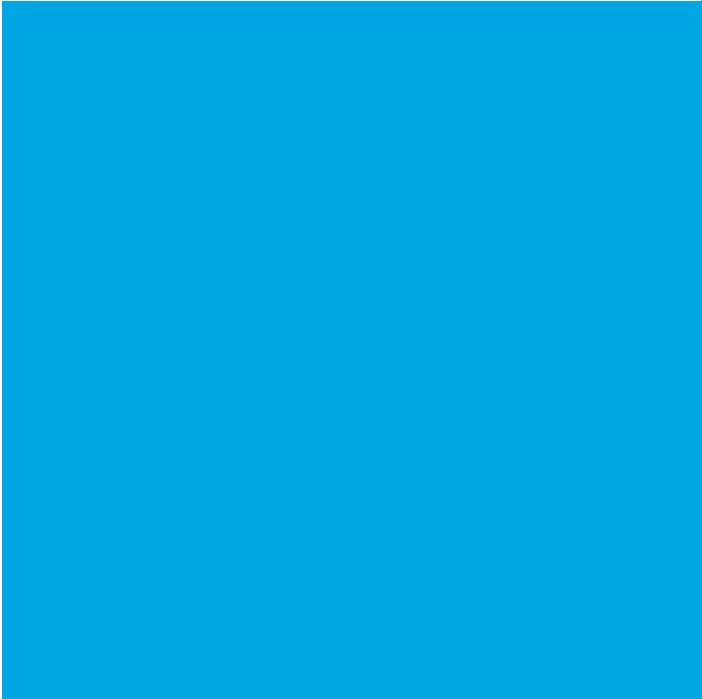
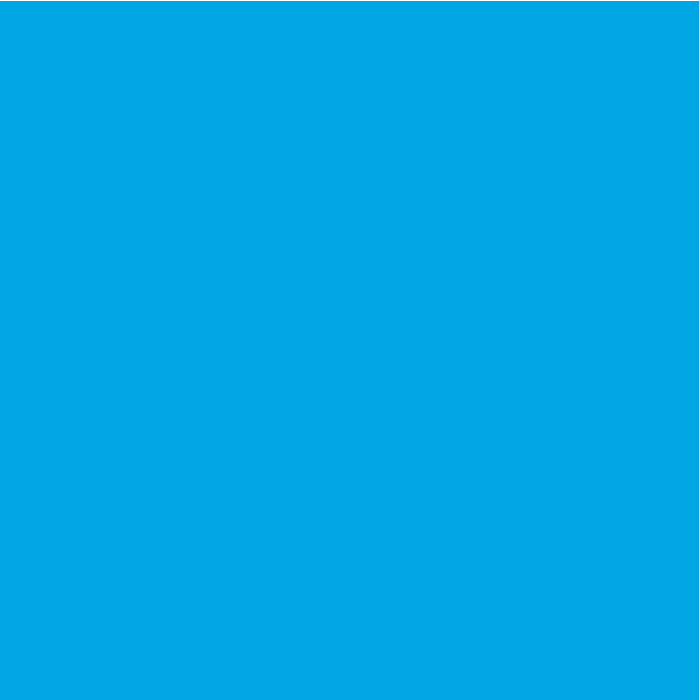
exclusief CRvB en CBB en een rechtbank: samen enkele klachten

Tabel 19b: in 2009 afgehandelde klachten naar soort afdoening

Soort afdoening	aantal	%	%
Niet inhoudelijk behandeld	530	51%	100%
niet bevoegd (ex art 2 klachtenregeling)	60	6%	11%
niet-ontvankelijk (ex art 2 klachtenregeling)	226	22%	43%
niet-ontvankelijk (overig)	138	13%	26%
buiten behandeling gelaten (ex art 7 klachtenregeling)	34	3%	6%
schikking of intrekking	72	7%	14%
Inhoudelijk behandeld	510	49%	100%
ongegrond	283	27%	55%
gegrond	187	18%	37%
geen oordeel	40	4%	8%
Totaal	1.040	100%	

exclusief CRvB en CBB en een rechtbank: samen enkele klachten

B

Bijlage

Publicaties 2009

Rechtstreeks

Rechtstreeks nr. 1-2009
Na detentie: de gevolgen van Rechtspraak
[P. Nieuwbeerta e.a.](#)

Rechtstreeks nr. 2-2009
Alledaagse rechtspraak: een pragmatische kijk
op oordeelsvorming
[R. Hartendorp](#)

Rechtstreeks nr. 3-2009
Meesterlijk gedrag: leren van compareren
[J. van der Linden, A. Klijn en F. van Tulder](#)

Rechtstreeks nr. 4-2009
Kansrekening en strafrechtspraak: fouten bij
beslissen onder onzekerheid
[F.van Dijk en J. Sonnemans](#)

Rechtspraaklezing 2009

Transparantie en Rechtspraak: kennis delen
met de samenleving
[Drs. S.J. Stuiveling](#)

Research Memoranda

De daad bij het woord: Het naleven van
rechterlijke uitspraken en afspraken
Research Memoranda, nr. 1 jrg 5 2009
[R.J.J.Eshuis](#)

Op maat beslecht: Mediation naast rechtspraak
1999-2009
Research Memoranda nr. 2 jrg. 5 2009
[L. Combrink, A. Klijn, M. Pel en S. Verberk \(red.\)](#)
met een essay van [R. Jagtenberg](#)

Mediation naast rechtspraak: kosten en
doorlooptijden
Research Memoranda nr. 3 jrg. 5 2009
[M. Gerritsen, J. Weda, J. Poort, m.m.v. K. Janssen](#)
en [S. Bremer](#) met een essay van [F. van Tulder](#)

Nieuw gestarte projecten

Praktijk enkel- en meervoudig beslissen

Uitvoerder: Prof. dr. L.E. de Groot-van Leeuwen
(Universiteit Nijmegen)

Project: Motivering van gerechtelijke uitspraken

Uitvoerder: Prof. Ph. Langbroek (Universiteit Utrecht)

Project: De jeugdstrafzitting: een pedagogisch perspectief

Uitvoerder: Prof. I. Weijers (Universiteit Utrecht)

Instrumenten voor de rechter als prikkel tot adequaat procesgedrag

Uitvoerder: Prof. mr. J.M. Barendrecht, (Universiteit Tilburg)

Evaluatie belastingrechtspraak in twee instanties, fase 3

Uitvoerder: Prof. Mr. R.J.G.M. van Widdershoven
(Universiteit Utrecht)

Actualisering internationaal onderzoek minimumstraffen

Uitvoerder: Prof. Mr. P.J.P.Tak (Emeritus Hoogleraar
Universiteit Nijmegen)

Opinieonderzoek 2009

Uitvoerder: A. Klijn (Rvdv), M. Croes (WODC),
M. Hertogh (Universiteit Groningen);
Dataverzameling: Research voor Beleid.

Effectiviteit van sancties

Uitvoerder: WODC (in samenwerking met
Raad voor de rechtspraak)

Bijzondere Onderzoeksopdracht

Sociaal-psychologische determinanten van rechterlijke besluitvorming.

Uitvoerder: Prof. C.K.W. de Dreu (Universiteit van Amsterdam)

Colofon

Raad voor de rechtspraak
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag
t 070-361 9723
f 070-361 9715

voorlichting@rechtspraak.nl
www.rechtspraak.nl

Vormgeving

Corps ontwerpers, Den Haag

Fotografie

Simone Alderliesten

Druk

Opmeer bv, Den Haag

Oplage

1100

Uitgave

april 2010

